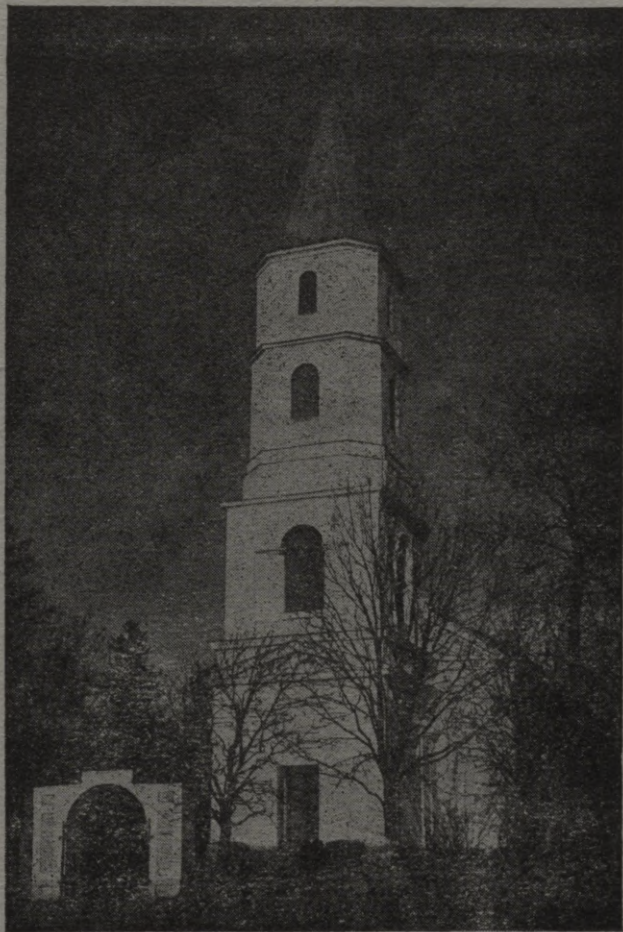

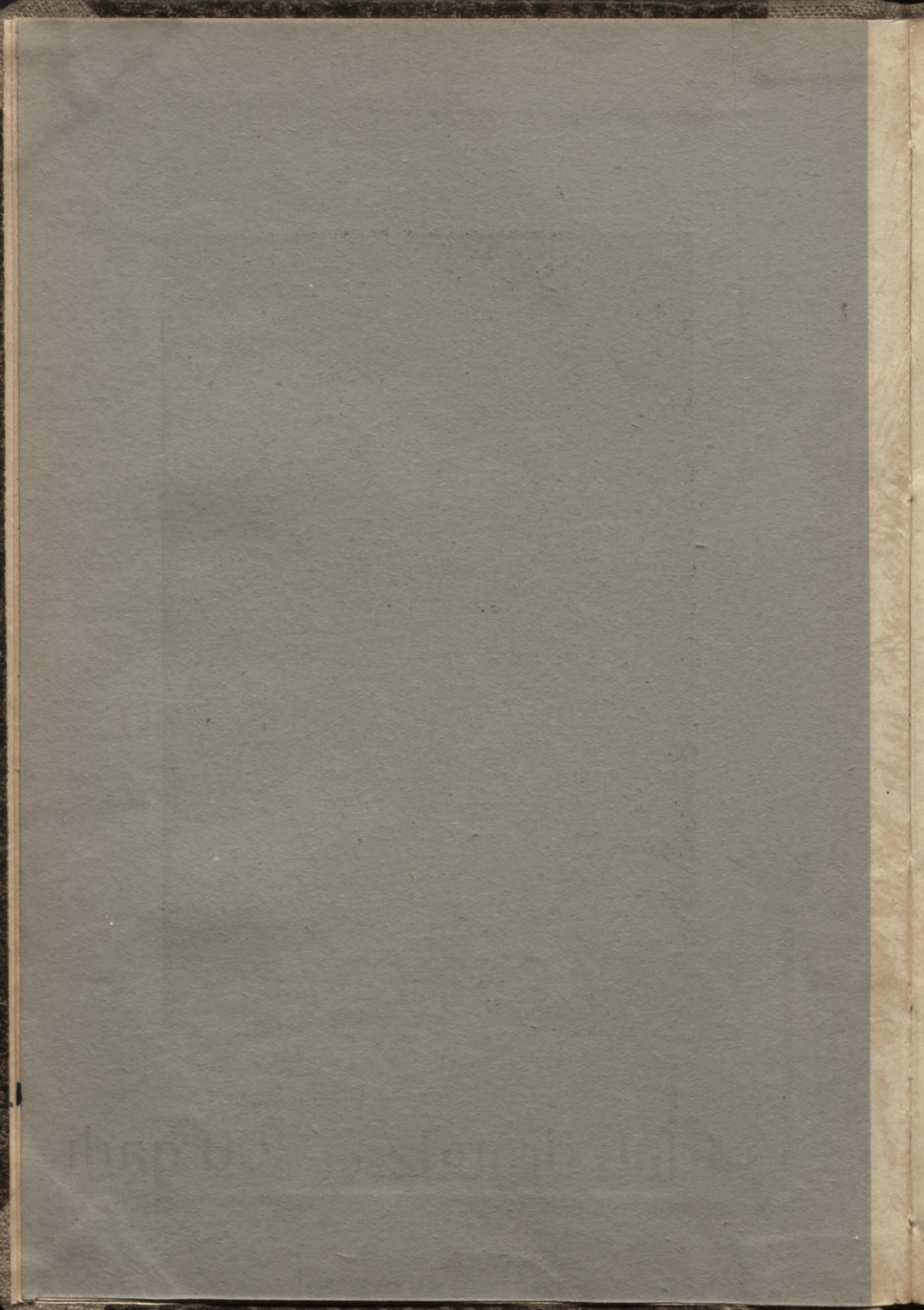
1466

Mācītājs Jānis Kangars

Latv. Kēd

Lutriņu draudzes 300 gadi

~~L~~ 69-3
918

183

L
2

MĀCITĀJS JĀNIS KANGARS

Latv. Nod.

LUTRIŅU DRAUDZES 300 GADI

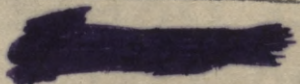
IZDEVĒJS J. KANGARS, LUTRIŅOS 1938. GADĀ

L - not

0308054943

L. V. R.

354093

GRĀMATA IESPIESTA
SPIESTUVĒ »SALDUS BURTNIEKS« SALDŪ, LIELĀ IELĀ 6.

Mazas atmiņas.

Lutriņu draudzes 300 gadu pastāvēšanas gadījumā vietējais mācītājs mani lūdzis uzrakstīt dažas atmiņas no manis pavadītiem gadiem šinī draudzē.

Mana nonākšana Lutriņos bija saistīta ar dažiem šķēršļiem. Braucu ar zirgiem no Popes uz Kuldīgu ap Zvaigznes dienu. Bet Ventā gāja ledus, un lai neļiktu velti gaidīt ekipāžai no Lutriņiem, tad braucu uz Kuldīgu caur Pilteni. Piltenes klajums bija pilnīgi pārplūdis, un dažā vietā ūdens tikko nesmēlās ratos. Atkušņa un plūdu dēļ nonācu kādu dienu vēlāki Lutriņos, neka biju solījis.

Lutriņos mans uzdevums bija turpināt kandidata gadu un būt par skolotāju no mācītāja turētā panzionātā.

Ordinēts vēl nebiju, uz altari iet nevarēju, bet jāsprediķo bija diezgan bieži. Amata izbraukumos braucu mācītājam līdz.

Tā pavadīju līdz Pūpola svētdienai. Šinī svētdienā mācītājs von Raisons iesvētīja iesvētamos. Mājās pārnācis viņš saslima un sacīja: »Tagad darat, ko zināt, es vairs nevaru.« Klusā nedēļā ar Lieldienas svētkiem kopā man bija jānotur 6 dievkalpojumi gan vācu, gan latviešu valodā. Liturģiju turēju ārpus altara.

Man dzīvā atmiņā pirmā Zaļā ceturtdiena. Pie-teicās liels skaits dievgaldnieku. Kaimiņu mācītājs Zeilers varēja ierasties tikai pēc tam, kad Vārmē bija noturējis dievkalpojumu. Vārmes baznīca no Lutriņu baznīcas ir 14 verstis. Mans uzdevums bija tik ilgi turēt dievkalpojumu, kamēr Vārmes mācītājs ierodās.

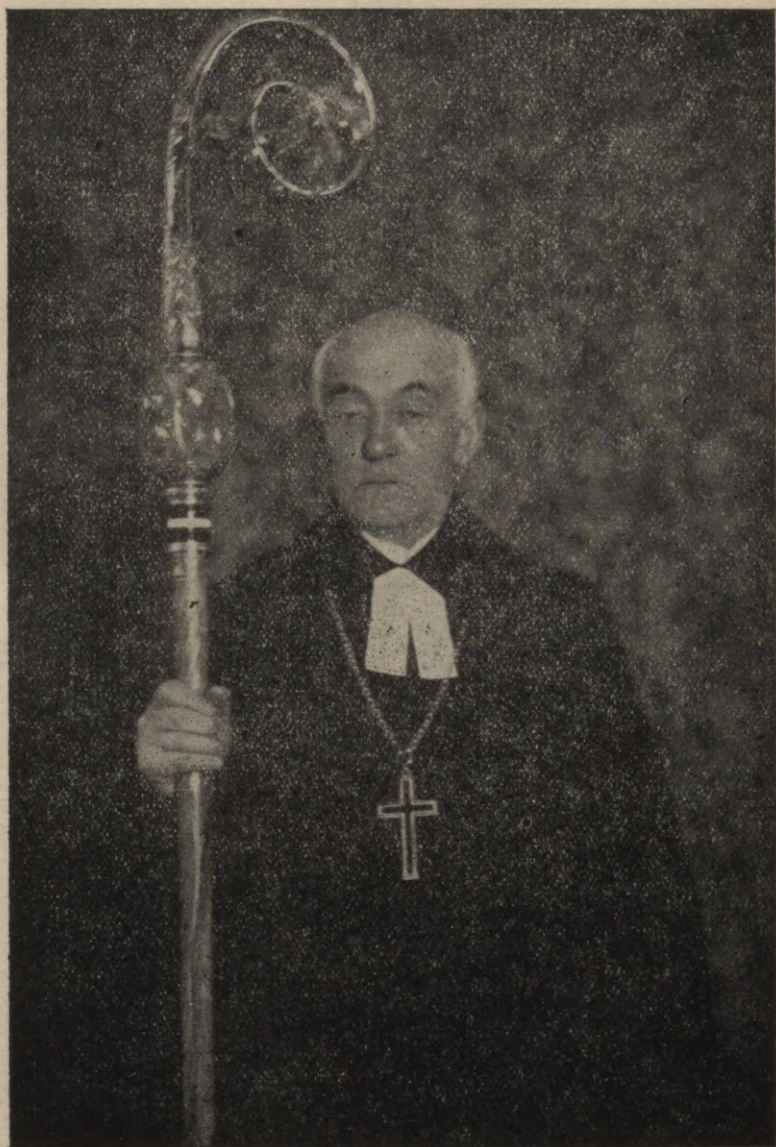
Labs padoms te bija dārgs. Ko darīt? Izmeklēju visgarākās dziesmas, turēju ļoti garu sprediķi un garas lūgšanas. Starp dziesmām atradās arī 37 pantus gara dziesma: »Modrējies tu, mana sirds«. Kad savu dievkalpojumu beidzu, tad mācītājs Zeilers piebrauca.

Tāpēc, ka mācītājs bija slims, tad mani ordinēja 21. maijā Kuldīgā. Un kad mācītājs mira, tad paliku kā vikarmācītājs atraitņu gadā un darbojos arī kā skolotājs.

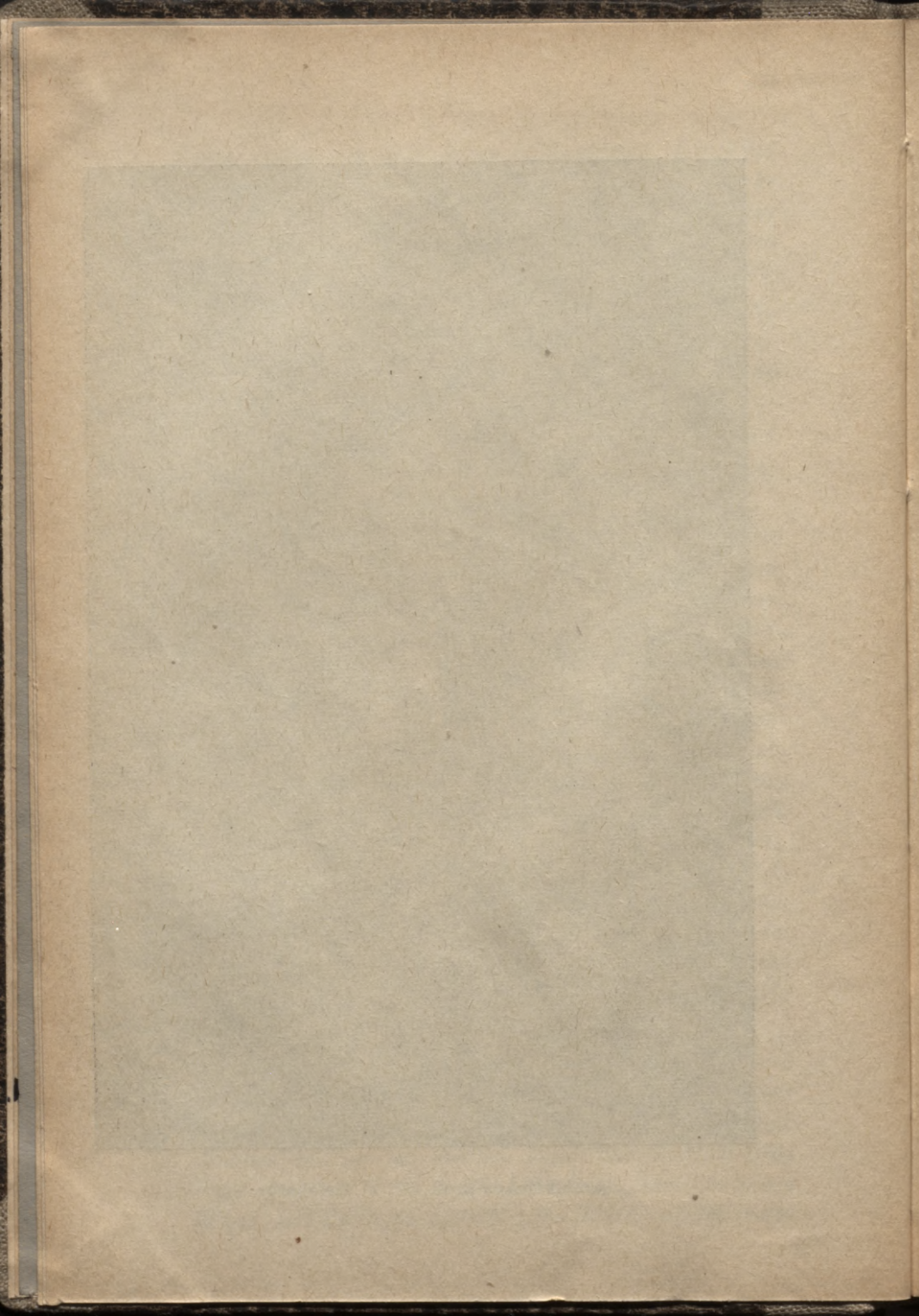
Lutriņos sabiju 7 gadus. Pārdzīvoju šē 1905. un 1906. gadu. Tie bija sāpīgi gadi, un tāpēc tos nemaz te nepieminu.

Man atmiņā nāk cita aina. Mācītāja muiža pilna ļaužu, gaŗi plaukti pilni ar dažādām mantām, rokdarbiem, mājas ražojumiem un iepirktām lietām. Lutriņu draudze riko loteriju allegri. Tas kaut kas jauns, un tāpēc ziņkarība tik liela, Un atkal cita aina. Apbraucu visu draudzi māju no mājas. Rajona pērminderis brauca visur līdz,^s Pārklaušinu bērņus, pasniedzu bērņiem lapiņas un grāmatiņas un pierakstu visus lielos, jo gribu sastādīt personālu grāmatu. Šādā braucienā atrodu divus bērņus, kam vecāki miruši. Otrā dienā ietinu viņus kažokā un pārvedu mājās. Pie manis augot viņus ņēmu līdz uz baznīcu. Kādu svētdienu ir dievgaldnieki, un mazākā meitenīte, pārnākusi mājās, teic: »Es gan vairs baznīcā neiešu, mācītājs dod citiem dzert no spoža stopa un man nedeva«. Ventspilī darba steigā un daudzumā pieminēju dažreiz kluso dzīvi Lutriņos.

Ar draudzi satiku labi. Baznīca bija arvienu labi apmeklēta. Daudz mīlestības un pretimnākšanas esmu savā pirmā draudzē baudījis. Mani darba biedri draudzē laikam pa lielākai daļai būs iegājuši īstās Tēva mājās. Bet ja vēl būtu kādi, kas atmin tos laikus, kur darbojos Lutriņos, tad lūdzu saņemt manu

Archibiskaps prof. Dr. T. Grünbergs.

vissirsnīgāko sveicienu. Daudz kas no viņa laika ir pārvērties; daudz kas ir pieredzēts un pārdzīvots; daudz kas ir citāds un labāks kļuvis. Viegli saprotams, ka tā draudze, kas bijusi mana pirmā draudze, ir un paliks man arvienu mīlā piemiņā.

Varu tikai no Dieva izlūgties, lai Viņš svētīdams svētī visu Lutriņu un Jaunmuižas draudzi, lai svētī tajā lielos un mazos, vecos un jaunus, svētī tā, ka arī pie manas pirmās draudzes piepildas Dieva vārdi: »Es tevi svētīšu un tu būsi par svētību!«

G. Grunberg

Ievads.

Pirmās ziņas par Lutriņu draudzi.

Baznīca.

Lutriņu baznīcas un draudzes sākumi meklējami protestantiskā laikmetā, jo nav nekādu norādījumu, ka šeit katoliskā laikmetā būtu bijusi patstāvīga baznīca.

Hercoga Gotharda Ketlera pavēlē 1567. gadā, par 70 jaunu baznīcu celšanu Kurzemē, Lutriņu vārds vēl nav minēts. Arī 1624. gadā vēl šeit baznīca nav bijusi, jo Kuldīgas apgabala baznīcu vizitācijas protokolos šinī gadā par Lutriņu baznīcu nav nekas teikts. Tāpat arī kādā muižnieku sanāksmē Kuldīgā 1624. gadā atskan žēlošanās par to, ka lutriniešiem tuvumā neesot neviena baznīca. Tas noteikti norāda uz to, ka vēl līdz šim Lutriņos nav baznīcas. Pat dievkalpojumu noturēšanas vieta šeit nav bijusi, kā tas bijis citos apgabalos, kur laiku pa laikam kāds tuvākais mācītājs noturēja dievkalpojumus un izdarīja amata darbus. Kaimiņu draudžu (Saldus etc.) mācītāji dievkalpojumus Lutriņos nav noturējuši, tamdēļ baznīcu tāluma dēļ šeit daudzi bērni palikuši nekristīti un pāri nelaulāti.

Pirmās ziņas par mācītāju Lutriņos atrodamas Gaiķu (Muižciema) baznīcas rēķinos no 1631. gada aprīļa mēneša, kuŗos teikts, ka šos rēķinus vedis Lutriņu mācītājs. Lutriņu mācītājs tajā laikā apkalpojis arī Muižciema baznīcu. No tā spriežams, ka Lutriņos 1631. gadā ir bijis mācītājs. Vai šajā laikā šeit ir bijusi baznīca jeb tikai dievkalpojumu noturēšanas vieta, par to ziņu trūkst. Ir gan daži norādī-

jumi, ka pirnā Lutriņu baznīca būtu celta 1630. gadā. Bet tā kā šis ziņas nav pilnīgi drošas, tad jautājums par Lutriņu baznīcas dibināšanu un pirmās baznīcas būvi jāatstāj atklāts.

Noteiktas ziņas, ka Lutriņos ir baznīca un pastāvīgs mācītājs, ir no 1641. gada. Mācītājs Otto Johans Rozenbergers arī vēl papildam to netieši apstiprina — viņš raksta, ka baznīcas zvanā esot iekalts gada skaitlis „1645“. Acīmredzot, torņa zvans iegādāts minētā gadā, bet pati baznīca celta pirms tam.

Pirmā Lutriņu mācītāja vārds nav zināms — viņš miris 1637. gadā. Nākošais mācītājs Reinholdi (1637.—1648.) baznīcas rēķinus parakstījis gan kā Lutriņu, gan kā Zutēnu mācītājs. Zutēnu muiža atrodas apm. 7 kilometrus no Lutriņu baznīcas. Zutēnu muižā baznīca gan nekad nav bijusi, bet ir iespējams, ka te kādreiz — 17. gadu simtenī — ir bijusi dievkalpojumu noturēšanas vieta. Un kaut gan Zutēnu muiža ar savu pagastu jau 16. g. s. beigās bija pievienota Vānes draudzei, ir iespējams, ka Lutriņu mācītājs Zutēnu muižā ir turējis dievkalpojumus.

Tāpat var domāt, ka Zutēnu muižā toreiz ir dzīvojis Lutriņu mācītājs. Šī pēdējā varbūtība gan ir jāapšaubā, jo ir noteikti jādomā, ka vārds „Zutēni“ neattiecas uz Zutēnu muižu, bet gan uz Zutēnu mājām. Zutēnu mājas atradušās starp tagadējo mācītāja muižu un Vārpu mājām. Ir iespējams, ka Zutēnu mājas īsu laiku pirms mācītāja muižas dibināšanas ir bijušas pirmā Lutriņu mācītāja dzīves vieta. Zutēnu mājas 18. g. s. ir sauktas arī par Vārpu mājām. Šis t. s. otrās (vecās) Vārpas pag. g. s. pēdējā pusē iznīcinātas un zeme pievienota mācītāja muižai. Lutriņu mācītājiem un baznīcai šajā laikā ir vēl kāds cits apzīmējums: 1719. gadā Kurzemes baznīcu sarakstos Lutriņu mācītājs Jēkabs Hermuts minēts kā mācītājs

Pirmie mācītāji un viņu nosaukumi.

pie „Zutēnu alias Buļļu“ baznīcas. Vārds „Buļļu“ arī ņemts no māju nosaukuma: 0,5 kilometrus no tagadējās baznīcas atrodas vienkopus piecas Buļļu (2 Buļļu un 3 Abuļļu) mājas. Tāpat arī vēlākais baznīcas krogs senāk saukts — Buļļu krogs. Var pieņemt, ka pie Buļļu kroga celtā baznīca nosaukta par Buļļu baznīcu; Buļļu krogs vēlāk pārdēvēts par baznīcas krogu (tagad Zemdegas — Loči). Pēc šo māju vārdiem — „Zutēni un Buļļi“ — Lutriņu mācītājs ir ticis apzīmēts. Jo katrā ziņā izdevīgāki un parastāki, vismaz apkārtējiem iedzīvotājiem, bija vietējo mācītāju un baznīcu nosaukt pēc tuvumā atrodošo māju vārdiem, ne kā pēc tālās Lutriņu muižas (10 klm. no baznīcas) nosaukuma.

Un kā tas daudzos gadījumos parasts — tā arī šoreiz: „Zutēnu“ jeb „Buļļu“ mācītāju vārds ieviesies ne tikai tautas mutē vien, bet arī apliecinātos dokumentos. Mācītāji paši šos nosaukumus sākumā zināmā mērā arī pieņēmuši, piem. mācītājs Reinholdi parakstas kā Zutēnu mācītājs. Tikai vēlākos gados no lietāšanas izzuduši „Zutēnu“ un „Buļļu“ vārdi, un baznīcas, kā arī mācītāja apzīmēšanai lietāts vienīgi „Lutriņu“ vārds.

Draudzes stāvoklis.

Draudzes vispārejie apstākļi.

Lutriņu draudze atrodas Kurzemes vidienā, vienā no auglīgākiem un bagātākiem Lejaskurzemes apgabaliem (ieslēdz sevī daļu no Austrumkursas augstienes ar Ķieru kalnu). Viņu ierobežo Saldus, Skrundas, Vārmes, Vānes un Gaiķu (Muižciema) draudzes. Lutriņu baznīcai tuvākās ir Vārmes (12 kilometrus) un Gaiķu (13 kilometrus) baznīcas. — Tuvākās pilsētas: Saldus 20 kilometrus un Kuldīga 35 kilometrus. Tuvākā dzelzceļa stacija — Lutriņi 14 kilometri (at-tālums skaitīts no baznīcas).

Geo-
grafiskais
stāvoklis.

Lutriņu draudze arvienu ir bijusi patstāvīga; viņa nekad nav bijusi filialdraudze, tāpat arī viņai nekad nav bijušas filialbaznīcas. Viņa pieder pie t. s. „kroņa“ draudzēm, jo baznīcas patronāta tiesības piederēja valstij (no sākuma Kurzemes hercogiem — vēlāk Krievijas valdībai). Vispār Kurzemē patronāta tiesības lielākam baznīcas vairumam līdz pasaules kaņam piederēja muižniekiem. Muižnieki šīs tiesības ieguva galvenā kārtā tādēļ, ka viņi savu muižu zemju robežās ar saviem līdzekļiem uzcēla baznīcu, ierīkoja mācītāja muižu; aicināja mācītāju baznīcu garīgi apkalpot, tāpat arī rūpējās par mācītāja algošanu un uzturēšanu. Bet reizē ar to šādam muižniekam piekrita par baznīcu un mācītāju zināma aizbildniecība un arī atbildība, t. s. patronāta tiesības.

Muižnieki, cenzdamies pēc neatkarības arī garīgās dzīves jautājumos, daudzos apgabalos katrs savas

muižas tuvumā uzcēla pa baznīcai. Sakarā ar to radās baznīcas ar mazām draudzēm, pēdējās bija identiskas ar vienam muižniekam piederošo apgabalu.

Pilnīgi pretējs stāvoklis radās Vidzemē, kur baznīcu attīstība bija citāda — tur vienā draudzē ietilpst vairākas muižas ar saviem pagastiem. Tāpēc Kurzemes draudzes, salīdzinot ar Vidzemes draudzēm, ir nesalīdzināmi mazākas. Kurzemē radušās „kroņa“ draudzes, tāpat ka „patronātu“ draudzes arī pa lielāki daļai ir mazas, vienam muižas apgabalam atbilstošas.

Lutriņu draudzē bez Lutriņu kā „kroņa“ pagasta ietilpst arī vēl citi „kroņa“ un muižnieku pagasti. — Sākot ar 1636. gadu (Kurzemes hercogistes sadalīšanu prāvestu iecirkņos) Lutriņu draudze pieder pie Kuldīgas prāvesta iecirkņa un līdz pasaulei kaņam pakārtota Kurzemes konsistorijai.

Robežas.

Apskatot draudzes teritoriju ir redzams, ka Lutriņu baznīca un mācītāja muiža atrodas vienā draudzes malā. Tas laikam tādēļ, ka baznīcu un mācītāja muižu dibinot, tai vajadzīgo zemes platību izdevīgāki bija atdalīt Lutriņu muižas zemes nomalē. Bet te svarīgs būs gan arī vēl kāds cits apstāklis: Lutriņu muiža atrodas no Saldus pilsētas ziemeļrietrumu virzienā tikai 10 kilometrus. Pie šīs muižas baznīcu būvēt nebija tik nepieciešami, cik nepieciešama bija baznīca vairāk uz Kuldīgas pusi. Jo 17. g. s. sākumā starp Saldu un Kuldīgu (52 klm) nebija nevienas baznīcas, tādēļ gan laikam toreiz Kurzemes hercogs būs pavēlējis Lutriņu baznīcu celt tālāk no Saldus, Lutriņu pagasta nomalē, pie Jaunmuižas zemes robežas. Jaunmuižas muižnieks (dzimtskungs) ar saviem zemniekiem ir pievienojies jaundibinātai Lutriņu draudzei. Bet arī tuvu kaimiņos atrodošais Zutēnu muižnieks ar saviem zemniekiem

ir jau bijis pirms tam pievienojies pie Vānes draudzes. Tāpēc Vānes draudzes robežas tagad pienāk tuvu (4 klm) Lutriņu baznīcai.

Lutriņu mācītājam sākumā bijis jāapkalpo tuvās Šķēdes un arī Vārmes muižas novads. Šķēdes muižas muižnieks, neskatoties uz Lutriņu baznīcas tuvumu (6 klm), nav tomēr pievienojies Lutriņu draudzei. Ir norādījumi, ka 17. g. s. sākumā Šķēdes muiža piederejusi Vārmes baronam Brinkenam jeb vismaz viņa tuvam radniekam (arī saukts Brinkens). Tamdēļ arī ir gluži saprotams, ka Brinkeni, izmantojot savas iespējamās patronāta tiesības, domāja par baznīcas celšanu paši savu muižu robežās. To viņi arī nolēmuši izvest 1624. gadā, bet šī lēmuma realizēšana gan iesākta tikai 1661. gadā (Vārmes baznīcas būves sākuma gads).

Sakarā ar teikto, Lutriņu baznīcai ļoti tuvu (2 klm) no 1663. gada atrodas Vārmes draudzes teritorija.

Saskaņā ar Latvijas ev. lut. baznīcas sinodes lēmumu no 1931. gada par draudžu teritoriju atcelšanu un draudžu locekļu brīvību piederēt pie kuŗas draudzes katrs vēlas, Lutriņu draudzes robežas nav vairs stingri noteicamas. Sevišķi tas sakams par draudzes nomalēm, jo te ir radusies josla, kuŗā daļa iedzīvotāju pieder pie Lutriņu, daļa pie kādas no kaimiņu draudzēm. Izņemot vienīgi robežu ar Skrundas draudzi, jo te abas draudzes šķir dabīga robeža (liels mežs).

Tagad novelkot robežas apmēram, Lutriņu draudzes teritorija ir pieņēmusi gandrīz pilnīga kvadrāta veidu, kuŗa lielākais caurmēra gaŗums ir apm. 25 klm,

Lutriņu draudzes teritorijā ietilpst sekošas muižas līdz ar saviem pagastiem: Lutriņu (kroņa muiža), Ošenieku (kroņa m.) un Jaunmuiža (privatmuiža), no

**Draudzes
lielums.**

Kumbru (kroņa m.) pagasta 18 mājas, no Sātiņu (kroņa m.) pagasta 5 mājas, no Saldus (kroņa m.) 1 māja un mācītāja muiža ar savu pagastu (6 mājas). Šāds draudzes sastāvs ir 19. g. s. sākumā. 19. g. s. otrā pusē šis sastāvs ir drusku mainījies: no Sātiņu muižas saimniecībām palikušas tikai 2 bijušo 5 vietā un no jauna pienākušas klāt 9 mājas no Skrundas pagasta (7 mežniecības un 2 zemnieku mājas). Minētais sastāvs pastāv līdz pasaules kaņam. Tikai pēdējā laikā, sakarā ar pagastu noapaļošanu, minētās Sātiņu, Kumbru un Skrundas pagastu mājas pievienotas Lutriņu pagastam. Tagad pie Lutriņu pagasta ir pievienotas arī visas agrāk minētās draudzes teritorijā ietilpstošās muižas (Lutriņu, Jaunmuižas un Ošenieku) ar saviem bijušiem pagastiem. Tā kā tagad Lutriņu draudze ir gandrīz identiska ar Lutriņu pagastu. Izņemot vienīgi sekošas pārgrozības: daļa Jaunmuižas saimniecību pievienota Vārmes pagastam. Šo māju iedzīvotāji pārgājuši arī Vārmes draudzē. Lutriņu pagastam pievienota daļa no Saldus pagasta (šīs mājas joprojam paliek Saldus draudzē). Dažas Lutriņu (muižas) pagasta saimniecības jau agrāk un arī tagad pieder pie Saldus draudzes. Tad daļa no Zutēnu (tagad pievienots Kabiles pag.) pagasta iedzīvotājiem, kuŗi agrāk piederējuši pie Vānes draudzes, tagad pārnākuši Lutriņu draudzē, jo Lutriņu baznīca viņiem daudz tuvāku nekā Vānes baznīca. Sakarā ar daudzo jaunsaimniecību rašanos pēdējos sešpadsmit gados apdzīvoto vietu — māju skaits, kas ietilpst Lutriņu draudzē, stipri pieaudzis, to skaits tagad ir apmēram 450.

**Draudzes
locekļu
skaits.**

Draudzē līdz pasaules kaņam skaitījās arī atsevišķa vienība — vācu draudze. Tagad ir tikai viena — latviešu draudze.

Pēc 1806. gada draudzes sastāvs ir šāds :

a) latviešu draudzē:

No Lutriņu pagasta	342	vīrieši,	346	sievietes
” Ošenieku ”	112	”	109	”
” Jaunmuižas ”	278	”	290	”
” Kumburu ”	143	”	142	”
” Sātiņu ”	35	”	36	”
” Saldus ”	6	”	7	”
” Mācītāja muižas	43	”	45	”

959 vīrieši, 975 sievietes

Latviešu draudzē pavisam kopā 1934.

b) vācu draudzē:

No Lutriņu pagasta	10	vīrieši,	5	sievietes
” Ošenieku ”	13	”	7	”
” Jaunmuižas ”	24	”	19	”
” Sātiņu ”	1	”	1	”
” Mācītāja muižas	3	”	7	”

51 vīrietis, 39 sievietes

Kopā vācu draudzē 90.

Pavisam kopā Lutriņu draudzē 1806. gadā skaitas 2024 draudzes locekļi (skaitīti tikai iesvētītie), no tiem 1010 vīrieši un 1014 sievietes.

1911. gadā reģistrēti 3500 draudzes locekļi — gandrīz bez izņēmuma visi latviešu tautības.

1933. gadā tika izdarīta draudzes locekļu reģistrācija, pēc kuŗas Lutriņu draudzes sastāvs ir sekošs:

Kopskaits 2075

926 vīrieši			1149 sievietes		
635	37	257	791	122	238
nod. maksātāji nespējnieki bērni			nod. maksātājas nespējniec. bērni		
1426 nodokļu maksātāji		150 nespējnieki	480 bērni		

No augšējiem skaitļiem redzams, ka draudzes locekļu skaits no 19. g. s. sākuma līdz 20. g. s. sākumam (simts gadu laikā) stipri pieaudzis. Tāds pat straujš pieaugums ir bijis arī iepriekšējā 18. g. s. Jo sākot ar 1710. gadu, tāpat kā citos Kurzemes apgabalos, arī Lutriņu draudzē plosījies mēris. Mēra laikā lielākā iedzīvotāju daļa izmirusi. Mirstība zemnieku vidū bijusi tik liela, ka daudzas mājas pilnīgi izmirušas. Mājas ar mirušiem pamestas pilnīgi likteņa varā, jo trūkuši cilvēki, kas mirušos apglabātu — veselie arī, baidīdamies no saslimšanas, to labprāt nedarijuši. Mirušo liķi mētājušies apkārt ne tikai pa mājām, bet arī pa laukiem un ceļiem, tādā kārtā slimību izplatot vēl vairāk. Mērim par upuri kritis arī Ošenieku muižas barons Fridrihs Fabricijs ar savu ģimeni. Tā laika mācītājs Jēkabs Hermuts arī esot bijis saslimis ar mēri, bet tomēr izārstējies — miruši tikai daži viņa ģimenes locekļi.

Pēc briesmīgās izmiršanas Lutriņu draudzē palicis tikai neliels iedzīvotāju vairums, kas nepilnā simts gadu laikā pieaudzis pāri divi tūkstošiem — 1806. gadā minēti 1934, bērnus ieskaitot draudzes locekļu skaits jālēsē uz 2500. Pieaugums šādā straujā tempā gājis uz priekšu līdz pasaules karā, kad skaits sniedzās jau stipri pāri par četriem tūkstošiem (bērnus ieskaitot). Tagadējais draudzes locekļu skaits, salīdzinot ar pēdējiem pirmskaņa gadiem, ir uz pusi mazāks, neskatoties uz to, ka draudzes teritorija nav palikusi mazāka. Pēdējais draudzes locekļu skaits (2075) pirmos pēckaņa gados bijis vēl mazāks, bet tad pamazām gadu no gada pieaudzis. Pašreiz pieaugums ir ļoti mazs un ne tuvu nevar līdzināties minētiem pagājušo gadu simtu pieaugumiem.

Attiecībā uz draudzes locekļu sastāvu ir jāsaka, ka Lutriņu draudze ir viena no vistīrākām draudzēm

Latvijā, t. i., te nav daudz sveštautiešu un citticībnieku. Atskaitot vienīgi ārzemju laukstrādniekus, kuŗu uzturēšanās šeit ir tikai ar gadījuma raksturu. Arī kādreizējā vācu draudze ir iznikusi; izmiruši un atlikušie pārtautojušies — pieslējušies latviešiem. Sakarā ar teikto Lutriņu draudze Latvijas ev.-lut. baznīcā ir viena no vislatviskākām.

Baznīcas grāmatas.

Baznīcas grāmatas (dzimušo, iesvētīto, laulāto, mirušo un dievgaldnieku saraksti) kārtīgi vestas sākot ar 1821. gadu.

Grāmatu
vecums.

Šo darbu iesācis mācītājs Otto Heinrichs Rozenbergers. Viņš, šini laikā būdams sava tēva adjunkts, bija iesācis šo draudzes grāmatvedības darbu — kaut arī tas vēl pagaidām mācītājiem nebija uzlikts par pienākumu. Obligāti baznīcas grāmatas jāsāk vest ar 1832. gadu. Vai arī pirms tam ir bijuši kaut kādi saraksti par mācītāju izdarītiem amata darbiem — nav zināms.

1807. gadā ar mācītāja dzīvojamās mājas no-degšanu esot gan daļa no baznīcas grāmatām sa-degušas, bet vai tur būtu atradušies kādi mācītāja amata darbu saraksti — maz ticams, jo arī pēc 1807. līdz 1820. gadam nekādu sarakstu par šiem amata darbiem nav.

Baznīcas rēķini, protokoli, dažādi sarakstišanās papīri, inventāru saraksti, līgumi, ķeizara (arī hercoga) un konsistorijas pavēles etc. gan ir uzglabājušies no daudz vecākiem laikiem.

Interesanti atzīmēt, ka mācītājs O. H. Rozenbergers dažas baznīcas grāmatas rakstījis jauktā latviešu, latīņu un vācu valodā. Tā tas turpinājies līdz 1840. gadam — pēc tam šis pats mācītājs iesācis rakstīt visas baznīcas grāmatas noteikti vācu valodā.

Grāmatu
valoda.

Pārkrievošanas laikmetā, krievu iespaidam pastiprinoties, baznīcas grāmatas sākot ar 1892. gadu rakstītas krievu valodā. Bet paralēli šim likumīgām, krievu valodā rakstītām grāmatām ir noraksti vācu valodā līdz 1899. gadam. Acīmredzot pārvācošanas tendence vēl turpinās un par oficiālo baznīcas valodu uzskata vācu valodu.

No 1915. gada novembra mēneša (vācu okupācijas varai Kurzemē nodibinoties) grāmatas atkal rakstītas vācu valodā. Tā tas turpinās pat vēl labu laiku pēc Latvijas valsts proklamēšanas. Jo tikai no 1920. gada marta mēneša visas baznīcas grāmatas ir rakstītas latviešu valodā.

Lutriņu draudzei baznīcas grāmatas visas ir uzglabājušās, izņemot vienīgi dievgaldnieku sarakstus, kuŗi daudzos gada gājumos ir ļoti nekārtīgi vesti un nav pilnīgi uzglabājušies.

Vācu draudzei baznīcas grāmatās, sevišķi 19. g. s. pirmā pusē, ir atsevišķi nodalījumi, tapat dažos gadījumos atsevišķi nodalījumi ir par amata darbiem, kas izdarīti pie citiem kaimiņu draudžu locekļiem.

Statistika.

Pievedīšu šeit ieskatam pārskatu par draudzē izdarītiem mācītāja amata darbiem, kas dod novērtējumu par draudzes lielumu — tās augšanu un samazināšanos.

Pārskats ņemts ik pa desmit gadiem:

Gads	Kristīti	Iesvētīti	Laulāti pāri	Mirūši	Dievgaldnieki
1821	114	51	32	30	2400
1831	114	65	38	75	2582
1841	145	69	33	87	—
1851	157	100	31	71	—
1861	128	82	27	111	—
1871	127	77	37	78	3012

Gads	Kristīti	Iesvētīti	Laulāti pāri	Miruši	Dievgaldnieki
1881	129	33	32	59	3137
1891	91	65	19	63	1977
1901	69	60	30	57	—
1911	75	42	24	57	1271
1921	24	68	15	34	870
1931	42	47	28	31	660
1937	41	34	25	33	634

No pievestiem statistiskiem datiem redzams, ka pag. gadu simteņa otrā pusē, neskatoties uz draudzes locekļu pieaugumu (skat. Draudzes locekļu pieaugums), strauji samazinās dzimstība. Sevišķi katastrofāli samazinās dievgaldnieku skaits sākot no 1881. gada. Pēdējā parādība izskaidrojama ar tautiskās atmodas rašanos latviešos; latvieši novēršas no visa vāciskā — arī no baznīcas. Jo baznīca bija kungu — vāciešu iespaidā, bieži pat pēdējo varas balstītāja un stiprinātāja.

Rodoties naidam pret vāciešiem, rodās arī naidis pret baznīcu kā muižnieku varas nesēju. Toreiz vēl nebija skaidrs, ka Kristus mācība stāv pāri par katru nāciju un katras nācijas savtīgām interesēm. Ne Kristus baznīca pati bija vainīga latviešu apspiešanā, bet gan cilvēki, kas šo baznīcu necienīgi izlietāja kā ieroci sava labuma un varas nostiprināšanai.

Uzvārdi un vārdi.

Uzvārdi vispār latviešiem ir samērā jauni. Tikai **Uzvārdi.** nedaudz vairāk kā simts gadus atpakaļ uzvārdu lielākam latviešu vairumam nebija — katram bija tikai savs kristītais vārds. Bet tā kā daudziem cilvēkiem kristītie vārdi bija vienādi, tad, lai atšķirtu citu no cita, mēdza uzvārda vietā pielikt mājas vārdu, kurā apzīmētais cilvēks dzīvoja, piem. Brēdiķu Juris. Lai tuvāk raksturotu šo cilvēku, tad pielika arī attiecīgā sabiedriskā stāvokļa apzīmējumu, piem. Gubanu kalps

Jukums, Rūtu saimnieks Fricis un taml. Sieviešu apzīmēšanai parasti pievienoti arī vīriešu vārdi, piem. Anskrūzu saimnieka Miķeļa māsa Ede, Ates kalpa Jāņa meita Anna u. t. t. Daudziem uzvārdus aizvietoja arī palamas, kuņas radās kādas nejaušības jeb arī kādu šim cilvēkam piemītošu raksturīgu īpašību dēļ. Palamas daudzos gadījumos ir palikušas vēlāk par apliecinātiem uzvārdiem. — 1832. gada Krievijā izdotā baznīcas likumā bija noteikums par uzvārdiem: katram pavalstniekam vajadzēja savu uzvārdu. Sakarā ar to visiem latviešiem, arī lutriniešiem doti uzvārdi. Pirmie uzvārdi draudzes sarakstos sāk parādīties tikai trīs gadus pēc šī likuma izdošanas, t. i. 1835. gada pavasarī. Izņemot vienīgi vāciešus, kuņiem uzvārdi ir bijuši daudz senāk. Arī ar 1835. gadu uzvārdi draudzes grāmatās ir retums, bet tad pamazām pieaug un arvienu mazāks kļūst to cilvēku skaits, kuriem nav uzvārda. Tomēr vēl ap 1840. gadu un retos gadījumos arī pēc tam kristīto sarakstos atrodami bērni bez uzvārdiem. No tam spriežams, ka uzvārdu pieņemšana notikusi ļoti lēnām. — Dažos apvidos pie uzvārdu pieņemšanas saimnieki parasti izvēlējušies uzvārdam savu māju nosaukumu, izņemot tādus gadījumus, kur mājas vārdā bija neērti saukties vārda nedaiļskanīguma vaj pat piedauzības dēļ. Lutriņu draudzes saimnieki, neskatoties uz to, ka viņiem daudziem bija mājas ar daiļskanīgiem vārdiem, māju vārdus uzvārdiem izvēlējušies ļoti retos gadījumos. Te ir ļoti daudzas saimnieku ģimenes, kuņas dzīvo savās mājās jau vairākus gadu simtus pat desmitās paaudzēs — saaugušas ar savu māju un tās nosaukumu, bet tomēr uzvārdus izvēloties ir meklējušas citus vārdus. Tikai 20. g. s. sākumā un pēckaŗa gados radušās sīksaimniecības un jaunsaimniecības bieži saucas vienā vārdā ar saimnieka uzvārdu. Te ir noticies pretējais — saimniecības nosauktas saim-

njeka uzvārdā. Kļūdu ir izdarījuši tie jaunsaimnieki, kas savas saimniecības nav nosaukuši savos uzvārdos, jo tautas mutē sauc tagad un vēl ilgi jaunsaimniecības sauks saimnieka uzvārdā.

Attiecībā uz pašiem uzvārdiem jāsaka, ka Lutiņu draudzē nav tik liels muižnieku-vāciešu iespaids, kāds tas bijis vispār Kurzemē, it sevišķi muižniekiem piederošos pagastos, kur gandrīz visiem zemniekiem pierakstīti vāciski uzvārdi. Latviešu zemniekiem bieži vien pašiem bija grūti izvēlēties sev tikamu uzvārdu, tāpēc parasti pagasta skrīveris tādos gadījumos nezinātājam pateica uzvārdu un ar to tad arī bija jāsamierinās. Kur pagasta skrīveris bija vācietis jeb vismaz muižniekam uzticams kalps, tur zemniekiem tika galvenā kārtā pierakstīti vāciski uzvārdi, ar to atbalstot un pastiprinot pārvācošanas politiku. Pagasta skrīverim arī jau gadījās, ka pietrūka vārdu — tad pierakstīja vienu un to pašu vārdu vairākām ģimenēm. Tāpēc daudziem vienādie uzvārdi bieži vien nenorāda uz asinsradniecību, bet gan uz vārdu trūkumu „uzvārdu dališanas“ laikā. Daži vārdi radušies pavisam savādā kārtā. Tā kādreiz pagasta skrīveris jautā kādam vīram jau vairākas reizes, kādu viņš sev vēlas uzvārdu. — „Es nūdien nezinu, skrīvera jaunskungs!“ Skrīveris, asprātīgs būdams, pieraksta to pašu vīra teikto „nūdien“ un, tā radās uzvārds „Nūdiens“. Lidzīga izcelšanās ir uzvārdam „Neilgi“, kas radies šādi: D. māju kalps Jukums pieķerts zādzībā — viņu pratina pagasta tiesa. Protokolu sarakstot izrādas, ka vainīgam nav vēl uzvārds, kaut gan jau vairākus gadus atpakaļ visiem vajadzējis uzvārdu pieņemt. Vīrs izbailēs aizbildinās, ka viņš tikai neilgi, tikai neilgi atpakaļ dabūjis zināt, ka viņam, kalpa vīram, arī tāpat kā visiem saimniekiem vajadzējis pieteikt sev izvēlēto uzvārdu. (Acīmredzot, valda pārlicība, ka uzvārdi nepieciešami tikai saimniekiem.)

Pēc šādas izskaidrošanās protokolā vainīgā uzvārdu ieraksta, viņa paša vairākkārt atkārtoto vārdu „Neilgi“.

Lutriņu draudzē ir latvisko un vācisko uzvārdu mistrojums. Ir vāciski uzvārdi: Freimanis, Feldmanis, Holmanis, Henkhuzens, Fridrichsons, Rozenbergs, bet ir arī tīri latviski uzvārdi: Spalis, Grīslis, Smilga, Sakne, Siliņš, Bērziņš, Alksnis, Putniņš u. t. t. Ne-trūkst arī īpatnie vārdi, kā: Ķilķens, Kunkulis, Pelīte, Sīpols, Ļīpa, Biezbārdis, Plānkāja, Siļķe, Vepris, Mežavepris, Cūkudziesma, Peļumārtiņš u. t. t.

Vārdi.

Attiecībā uz kristītiem vārdiem jāsaka, ka vis-parastākie 18. g. s. beigās un 19. g. s. sākumā ir vīriešu vārdi: Krišs, Miķelis, Juris, Jānis, Jukums Mārcis un sieviešu vārdi: Lība, Anna, Grieta, Ilze, Trīne un Made.

19. g. s. vidū kā galvenie figurējošie vārdi ir: Kristaps, Fricis, Ērmanis, Žanis, Jūle, Lavīze, Tija un Ķērsta.

Pārkrievošanas laikmets nav atstājis lielu iespaidu uz vārdu izvēli. Ir pienākuši gan klāt jauni krievu vārdi: Nikolajs, Aleksandrs, Pēteris, Olga, Natalija, Sofija, bet tie ir sastopami diezgan mazā mērā. Pēdējā laikā ir gan nākuši klāt jauni vārdi: Jautris, Miervaldis, Ilgonis, Vija, Maiga, Astra etc., bet tiem blakus vēl arvienu ļoti lielā cieņā un, var teikt, pat dominējoši ir: Krišs, Jānis, Fricis, Žanis, Miķelis, Juris, Anna, Lība, Emīlija. Izzuduši ir vecie vārdi: Jukums, Mārcis, Grieta, Trīne, Ede, Made.

Isi pēc pasaules kara bija ieviesies paradums, bērnus kristot, likt viņiem daudzus un pie tam daudz-zilbīgus vārdus, piem. Tāļivaldis, Gunvedis, Spulga-cīte, Laimrota, Sārtīte u. c. Šie vārdi ir labi sava latviskuma dēļ, bet dzīvē tie ir izrādījušies par ne-praktiskiem sava gaŗuma dēļ. Izrunā parasti tos ne-izsauc, bet saīsina — sakropļo. Tāļivaldi parasti

sauc vai nu par Tāli jeb Valdi un Laimrotu par Laimu vai Rotu. Ši apstākļa dēļ vērojama tagad tā teicamā parādība, ka jau sāk pieturēties pie isiem divzīlīgiem un latviskiem vārdiem, kas ir vispraktiskākie, kā: Imants, Gunars, Modris, Rita, Mirdza, Aina. Tāpat nav arī vairs tendence uz ļoti daudziem vārdiem, kā tas bija agrāk, kad kristot doti bērnam pat septiņi un vairāk vārdi, kas protams vēlāk rada neērtības dokumentos un citās lietās. Šinī lietā teicams ir valsts likums, kas ierobežo vārdu skaitu, neatļaujot bērnam likt vairāk par trim vārdiem.

Baznīca.

Pirmā Lutriņu baznīca, kuŗa būvēta pirms 1641. gada, ap 1660. gadu ir jau bijusi veca un dievkalpojumiem nederīga. Beigās tā pavisam sagrūvusi 1665. gadā.

1673. gadā superintendents H. Adolphi raksta savā Skrundas baznīcas revīzijas protokolā, ka Lutriņos esot uzbūvēta jauna koka baznīca.

Bet arī šīs baznīcas mūžs nav bijis ilgs, jo jau pēc nedaudz gadiem tā ir bijusi satrunējusi un draudējusi sabrukt. Beidzot tā noārdīta un viņas vietā G. Brinkens (Oberburgraf H. Chr. von der Brinken) 1691. gadā ar saviem līdzekļiem uzbūvējis jaunu baznīcu ar torni; jumts apsegts ar salmiem. Jaunā baznīca būvēta citā, labākā un izdevīgākā vietā. Kur iepriekšējās divas pirmās baznīcas atradušās, par to pastāv divas versijas. Pirmkārt, tās ir atradušās mācītāja muižas tuvumā, blakus Zutēnu mājām. Bet tā ka svētdienās sabraukušie baznīcēni traucējuši mācītāja mieru, tad vieta jaunās baznīcas celšanai izvēlēta vienu versti no mācītāja muižas uz Saldus pusi. Otrs norādījums ir tāds, ka pirmās divas baznīcas atradušās tajā vietā, kur tagad atrodas Jaun-

muižas kapsēta — uzkalniņā kapsētas centrā. Vienā no šīm divām vietām atradušās pirmās baznīcas. Kuŗa no šīm divām vietām ir istā, to grūti tagad noskaidrot. Ar lielu iespējamību ir jāpieņem, ka abas minētās versijas ir pareizas, un proti, ka pirmā baznīca atradusies blakus Zutēnu mājām un otrā — Jaunmuižas tagadējās kapsētas vietā.

Jaunā (trešā pēc skaita) 1691. gadā būvētā baznīca ir bijusi pilnīgi gatava un iesvētīta svētdienā pirms Jaungada. Baznīca bijusi liela, gaiša (8 logi), skaisti izgreznota un izkrāsota: altaris, kancele un biktskrēsls bijuši pat apzeltīti; tornī 2 zvani u. t. t. Baznīcas inventārā minēts sudraba biķeris un oblatu doze kā Brinkena dāvinātas. Lidz tam laikam bijuši lietāšanā alvas trauki. Ērģeles gan vēl jaunās baznīcas inventārā nav minētas.

Greznā baznīca tomēr nav bijusi necik izturīga, sevišķi neizturīgs bijis tornis. Pēc pāris gadiem tornis ir ticis pārbūvēts, bet neskatoties uz to, tas 1699. gadā apzīmēts par sliktā stāvokli atrodošos. — 1708. gada vasarā kādā pārkoŗa negaisa reizē zibens iespēris tornī un tas pavisam sagāzies. Drīzumā uznākušā mēŗa dēļ tornis nav vairs ticis atjaunots, bet zvana novietošanai uzceltas stalaŗas baznīcas pagalmā. Zibeŗa postījums ar torŗa sagāšanu, pēc ļauŗu nostāstiem, esot bijis bridinājums gaidamai sodībai par cilvēku grēkiem. Pēc diviem gadiem (1710. gadā) uznākušais mēŗis tad arī ticis uzskatīts par paŗu grēku pelnītu sodību un pārmācību.

Torni zaudējusē baznīca arī pati ir bijusi vāji būvēta; jumts drīz vien iebrucis un sienas sākušas izšķiebties uz āru. 1724. gadā pēc pārgājuŗā mēŗa viss atkal atjaunots; jumts izlabots un sienas atbalstītas ar lieliem baļķiem.

1745. gadā baznīcai atjaunots tornis, tornim moderns — šķindeļu jumts. Tornis bijis ļoti gaŗš un

tā kā arī pati baznīca atradās augstā vietā, tad tornis bijis tālu saredzams. Sakarā ar to Tukuma apriņķī klidošas valodas, ka no Lutriņu baznīcas torņa ar signāliem tālā jūrā tiekot kuģi maldināti. Torni šai vajadzībai izlietāšot gaidamos kaŗa laikos, tāpēc tas esot celts tik augsts. Baznīca ar savu slaido torni tomēr nesagaidīja pareģotus kaŗus, jo jau pēc piecpadsmiit gadiem (1759. g.) tā draud sabrukt — ne daudz vēlāk tā tiek noārdīta.

Drīz pēc tam tiek būvēta atkal jauna baznīca uz akmens pamatiem no aptēstiem baļķiem. Būvē ieilgst, un baznīca ir gatava tikai 1774. gadā. Šai baznīcai uzcelts tikai mazs tornītis tamdēļ, lai neatkārtotos reiz piedzīvotā nelaime, kad bijušai baznīcai lielais un gaŗais tornis sava smaguma dēļ sagāzis visu baznīcu. Jaunās baznīcas inventārs līdzšinējais, arī kancele un altaris atstāti no vecās baznīcas.

Mācītāja O. J. Rozenbergera darbības sākumā 1784. gadā šai baznīcai ir vajadzīgi lielāki remontī, kuŗi arī tiek izdarīti, bet maz ar to ir līdzēts. Jo ļau pēc 1790. gada baznīca ir atkal bijušā sliktā stāvoklī: jumts caurs, pamati izgruvuši un sienas satrunējušas. — Sniegs un lietus nācis iekšā, tā ka dievkalpojmos nav varējuši ne sveces dedzināt, ne arī mācītāja vārdus dzirdēt, jo vēja gaudošana pārspējusi viņa balsi. Tamdēļ sliktā laikā tikai daži cilvēki apmeklējuši dievkalpojumus, kaut gan baznīcas kalpiem (pērminderiem) bijis uzdots stingri raudzīties uz to, lai katru svētdienu kārtīgi vismaz viens cilvēks būtu baznīcā no katras mājas. Draudzes locekļi dievkalpojumu neapmeklēšanu aizbildinājuši ar to, ka daudzi paliekot slimi no pārsalšanas baznīcā — visiem jau ņesot tik siltu un biezu kaŗoku kā mācītājam. Arī dzīvība baznīcā esot vislielākās briesmās, jo griesti varot kuŗu katru brīdi iebrukt un visus nosist. Mācītājs gan esot drošībā, jo viņa vietas, t. i.

altaris un kancele, esot nodrošinātas — tur griestiem esot stipri balsti. Baznīca beidzot sabrukusi, tas noticis 1804. gadā, jo mācītājs O. J. Rozenbergers 1806. gadā raksta, ka viņš pēc baznīcas sabrukšanas jau divus gadus diekalpojumus noturot mācītāja muižas rijā. Tagad dievkalpojumus ļaudis vēl mazāk apmeklējuši nekā agrāk vecajā, pussagruvušā baznīcā. Te par salšanu gan nevarējuši sūdzēties, bet bagātie saimnieki uzskatījuši par apkaunojumu iet rijā Dievu lūgt. Bet pats galvenais dievkalpojumu neapmeklēšanas iemesls bijis tas, ka mācītāja muižas rijā esot rādījušies spokiit, sevišķi dievkalpojumu laikā, t. i. ap pusdienas laiku. Pat mācītājs daudzas reizes dievkalpojumos esot cinījies ar velnu. Velns nodarišot mācītājam un visai draudzei vislielāko postu, ja atņemšot tam viņa mītņi — riju un pārvērtišot to par baznīcu. Šāda pārliecība iesakņojusies arvienu dziļāki un beidzot ļaudis ne ar kādiem līdzekļiem nav bijuši piedabūjami apmeklēt šos rijas dievkalpojumus.

Lutriņu draudzei nebija patronu, kas būtu rūpējušies par baznīcas celšanu. — Līdzšinējo baznīcu celšanu un remontēšanu tieši vai netieši bija izdarijuši Kurzemes valdnieki — hercogi. Ar 1790. gadu beidza pastāvēt Kurzemes hercogiste. Hercogu vietā stājās krievu valdība, t. s. „kronis“.

Krievu valdībai iegūtā Kurzemes hercogistē vismaz pagaidām steidzamāki kārtojamas bija citas lietas — baznīcu lietas stāv interešu otrā plāksnē. Ja Lutriņu baznīca būtu jāceļ pareizticīgiem, tad varbūt „kronis“ steigtos ar tās būvi, bet tagad luterāņu atbalstīšanai trūkst līdzekļi un labvēlība. Un tā kā draudzei pašai ar saviem spēkiem vien nav iespējams tikt pie sava dievnama, tad dievkalpojumu noturēšana bija jāturpina mācītāja muižas rijā.

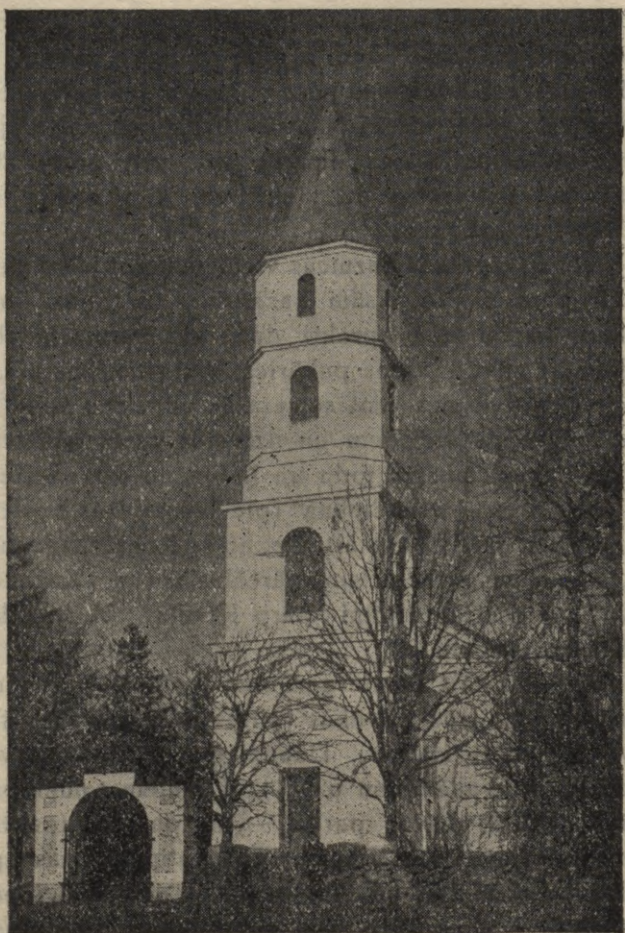
Bet tā kā ļaužu māņticības dēļ rijas dievkalpojumi tika ļoti vāji apmeklēti, tad mācītājam ar draudzi

neatlicis nekas cits, ka atstāt riju „velna ricībā“ un turpmāk dievkalpojums noturēt netālā Jaunmuižas šķūnī, kuŗu barons Mirbachs šai vajadzībai atvēlējis.

Jaunmuižas šķūnis ilgus gadus izpildījis baznīcas vietu, jo tikai 1825. gadā sākuši būvēt jaunu baznīcu, kuŗas celšanai tagad gan krievu valdība devusi līdzekļus. Atkal laikam tā paša velna dēļ jauno baznīcu nebūvējuši vecā vietā (skaists uzkalniņš tagadējās Loču jaunsaimniecības laukā), bet gan apm. 200 metrus no šīs vietas uz ziemeļiem, t. i. vairāk uz mācītāja muižas pusi.

Vecajā agrākās baznīcas vietā mājojot ļauni gari. Jo, kā parasts pie visām baznīcām, tur bijuši kapi un šajos kapos esot aprakti daži, kas miruši nelabā (nedabīgā) nāvē: viens pakāries, viens noslicis u. t. t. Šo cilvēku dvēseles esot sametušās uz vienu roku ar velnu un viņa eņģeļiem un dzīvojot vecās baznīcas drupās. Senā mošķu, jodu un lietuvēnu dzīves vieta esot gan bijusi „pātaru liekna“ (pie Jaunmuižas kapiem — iepretim otrai baznīcai), bet no šejienes visi ļaunie gari, bīdamies no krustiem, pārcēlušies uz „Kazenes purvu“ ar centrālo mītni starp Ūveļu, Mucenieku un Klāviņu mājām.

Šeit dūkstājā ļaunie gari esot ievilinājuši un noslicinājuši daudzus cilvēkus (pirms nosusināšanas šis purvs bija ļoti staigns). Daudzi mocīti šajā purvā, maldināti no vadātājiem u. t. t. Ļauniem tomēr pastāvīgi netikot dzīvot purvā — tie par savu mītni esot izredzējuši veco baznīcu. To apstiprinot tas apstāklis, ka abas šeit būvētās baznīcas neesot ilgi pastāvējušas — abas drīz vien sagravušas. Tāpēc nevajagot kaitināt ļaunos garus ar baznīcas celšanu viņu dzīves vietā. Tie atriebšoties cilvēkiem un arī jauncelto baznīcu drīz vien sagraušot. Viss lielais darbs būšot atkal veltīgs. Daudzi draudējuši atteikties pildīt klausas pie jaunās baznīcas būves, ja baznīcu celšot

Lutriņa baznīca (tagadējā).

vecā vietā. Šis ļaužu māņticības dēļ, tad arī baznīcā izmeklēta cita vieta. Visus būvmateriālus un līdzekļus jaunās baznīcas celšanai devis „kronis“. Darba spēkus kļaušu kārtībā un arī brīvprātīgi devuši draudzes locekļi. Kļaušas vienīgi nav pildījis Jaunmuižas dzimtskungs ar saviem zemniekiem. Viņš no baznīcas kļaušām bijis atpircies tādi, ka jau agrāk atdevis mācītāja muižas pagastam divas savas zemnieku (Lukaču) mājas.

Jaunā baznīca (skaitā piektā), kuŗa tagad pirmo reizi celta pilnīgi no akmeņiem, tikusi gatava 1827. gadā un ta paša gada 18. decembrī iesvētīta.

Šī baznīca bija daudz lielāka (300 sēdvietas) par visām iepriekšējām un arī pastāvīgāka, jo visas līdzšinējās koka baznīcas bijušas ļoti neizturīgas.

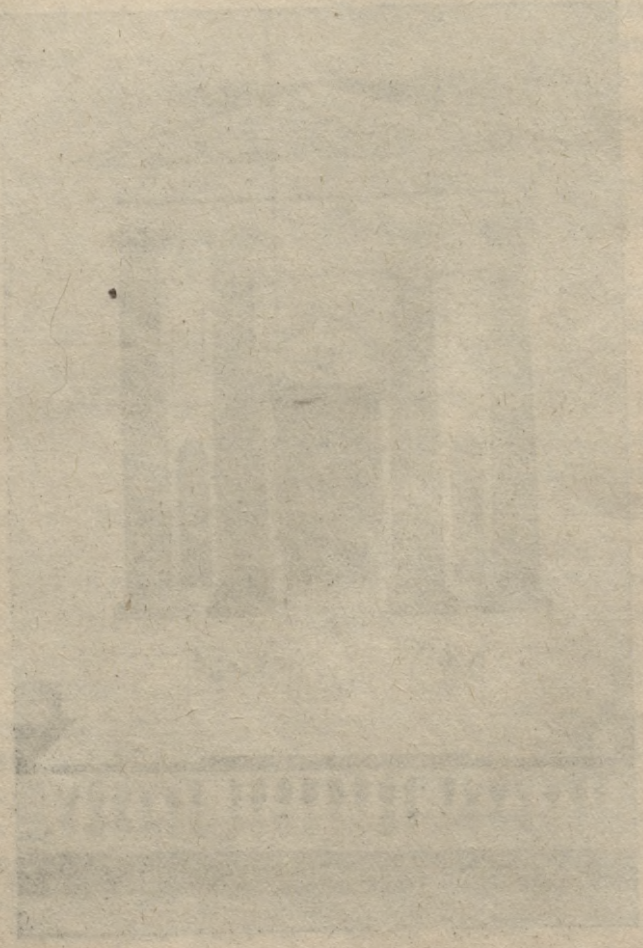
Izcilus vieta jaunā baznīcā piekrit altārim, jo tas, neskatoties uz vienkāršumu, sava īpatnējā un cēlā veidojuma dēļ pat līdz šai dienai skaitās par vienu no skaistākiem baznīcu altāriem visā Latvijā. Jaunā baznīcā pirmā sākumā nav minētas ērģeles — tās iegādātas tikai 1851. gadā. Pie baznīcas inventāra pieder tikai dievgalda trauki, viens kroņlukturs un torņa zvans.

Pirmais remonts baznīcai izdarīts 1868. gadā, kad no ērģeļu zāles izbūvēti paplašinājumi (kori) gar abām baznīcas sānu sienām. Tajā laikā jaunais mācītājs Zakranovics, pateicoties savām lieliskām runas dāvanām, pulcinājis tik daudz dievlūdžēju, ka baznīca izrādījusies par mazu, tāpēc radusies nepieciešamība baznīcas telpas paplašināt.

Tajā pašā gadā ap baznīcu uzcelts valnis ar vārtiem un šis iežogojums apstādīts ar kokiem. Pirmais kapitālremonts baznīcai izdarīts 1873. gadā, mācītāja Zakranovica laikā. Baznīcai šinī reizē pārbūvēts un paaugstināts tornis. Baznīcas iekšiene uzposta: izbalsināta, ielikti jauni soli, iegādāta arī

Lutriņu baznīcas altaris.

Faint, illegible text or a signature, possibly a library stamp or a collector's mark, located below the watermark.

jauna altara glezna — „Jēzus pie Krusta“, līdzšinējās „Jēzus debesbraukšana“ vietā. Tāpat iegādāts arī viens kroņlukturis. Atjaunotā baznīca no jauna iesvētīta 1873. gada 3. augustā. 1876. gadā baznīcā ierīkotas krāsniņš.

No jauna baznīca remontēta 1894. gadā, mācītāja Raisonsa laikā; ielikta jauna cementa plāksniņu grīda (līdzšinējās ķieģeļu grīdas vietā) un izdarīti vēl citi izlabojumi.

Pēdējais lielākais remonts izdarīts 1927. gadā, kad uz baznīcas 100 gadu jubilejas gadījumu tornis pārbūvēts, izdrupušās vietas mūrīs izlabotas un visa baznīca, kā no ārpusē, tā iekšpusē izbalsināta. Dažus gadus pirms tam iegādāts arī jauns torņa zvans, jo vecais zvans kaŗa laikā ticis evakuēts un vairs nav atrasts.

1930. gadā izlabotas ērģeles un 1933. gadā iegādāts viens kroņlukturis.

1936. gadā Lutriņu aizsargu nodaļa uz mācītāja J. Kangara priekšlikuma novietoja baznīcā piemiņas plāksni pasaules kaŗā un Latvijas atbrīvošanas cīņās kritušiem 41 Lutriņu draudzes dēliem. Piemiņas plāksni atklāja 1936. gada 3. maijā kaŗa ministra pārstāvis pulkvedis Kalniņš un iesvētīja mācītājs Kangars.

„Jūs atdevāt savu dzīvību,

Lai mums dotu brīvību.“

(Plāksnes motto).

Mācītāja muiža.

Tiešu dokumentārisku pierādījumu par mācītāja muižas dibināšanu nav. Domājams, ka reizē ar Lutriņu pirmās baznīcas celšanu (1630.—1640. g.) ir dibināta arī mācītāja muiža. Mācītāja muiža nav mainījusi savu vietu, kā tas ir bijis ar baznīcu. Jo mācītāja muiža atrodas no dabas ļoti izdevīgā vietā (uzkalnā, kuŗam apkārt nolaideni lauki) un nav nekādu zīmju,

Vecums un
izcelšanās.

ka šī vieta būtu tikusi kādreiz mainīta. To apstiprina arī tas, ka muižas dārzā aug koki, kuŗu vecums būs apm. 180—200 gadu un zem šo koku saknēm ir atrastas atliekas no kādas senas būves (varbūt, pirmā mācītāja dzīvojamā māja). Bez tam vēl dārzā atrodamas vecu simtgadīgu koku celmu paliekas. No minētā spriežams, ka mācītāja muiža ir tikpat veca, cik veca ir pirmā baznīca, varbūt, atskaitot dažus pirmos gadus, kad mācītājs dzīvojis Zutēnu mājās.

Tālāk paceļas jautājums, no kādas muižas zemes mācītāja muiža būtu atdalīta?

Mācītāja muižai vistuvākā ir Jaunmuiža, kuŗa no mācītāja muižas atrodas ziemeļ-austrumu virzienā tikai nepilnu kilometru. Ir ļoti parasta parādība Kurzemē, ka muižu tuvumā ir baznīcas un mācītāju muižas. Pēdējās muižnieki (baznīcu patroni) ierīkoja un uzturēja. No pirmā acu uzmetiena liekas, ka arī Lutriņu mācītāja muiža ir atdalīta no Jaunmuižas, kuŗa ir privatmuiža. Bet tā kā Jaunmuižas muižniekiem nekad nav bijušas patronāta tiesības uz Lutriņu baznīcu (tās vienmēr piederējušas hercogam un „kronim“), tad šī varbūtība ir pilnīgi izslēgta. Šai iespējamībai atkritot, noteikti jādomā, ka mācītāja muiža atdalīta no Lutriņu muižas zemes, kas atradās pie Jaunmuižas robežas. To pastiprina arī tas, ka mācītāja muižai ir bijušas kopējas ganības ar dažām Lutriņu muižai piederošām saimniecībām (Bulli un Abulli). Kopējie zemes gabali sadalīti 1895. gadā.

Zemes
platība.

Mācītāja muižas zemes platība pirmos sākumos nav zināma. Ir gan zināms, ka zemes platība arvienu palielinājusies. Tāpat ir pieaudzis mācītāja muižas pagasta (mācītāja muižai skaitījās savs pagasts) māju skaits un to zemju platības. Šo saimniecību paplašināšana ir notikusi uz „kronim“ (agrāk hercogam) piederošo zemju rēķina. Visvecākos sarakstos

atzīmēts, ka pie mācītāja muižas pieder Zutēnu un Vārpu mājas. 1759. gada inventāra sarakstā minētas bez šim divām mājām arī kāda jauna saimniecība »Ķīveļi« un no Jaunmuižas muižnieka dāvinātās »Lukaču« mājas. Sakarā ar zemju paplašināšanos saimniecības sadalītas. Tā kā 1824. gadā mācītāja muižas pagasta māju sarakstā sastopamas 6 saimniecības: Vecās Vārpas (Zutēni), jaunās Vārpas, 2 Lukači, 2 Ķīveļi. Bez tam pie mācītāja muižas pagasta pieder pati mācītāja muiža un Ķestera māja.

1860. gadā mācītāja muižai vien (bez sava pagasta) ir 42¹/₂ desetinas aramzemes, pārējā zeme, kā pļavas, ganības un nederīgās zemes platība nav noteikta. Šī nenoteiktība ir jo lielāka kopējo ganību dēļ. Zemes platība pieaug, sevišķi tajā laikā, kad zemniekiem mājas no kroņa tika atdotas dzimtsīpašumā. Jo māju zemes platības izmērot un noapaļojot daudzās vietās palika atsevišķi zemes gabali (sevišķi purvu un pļavu gabali). Daudzi no šiem gabaliem ir pārgājuši mācītāja muižas īpašumā. Tamdēļ mācītāja muižai radās ļoti daudzi atsevišķi zemes gabali t. s. »strejgabali.« — Mācītāja muižas pagastā jāatzīmē vēl šādas pārgrozības: 19 g. s. otrā pusē vecās Vārpu mājas noplēstas un zeme pievienota mācītāja muižai, bet abas Ķīveļu mājas apvienotas vienā saimniecībā.

Zemes platība līdz 1910. gadam mācītāja muižai ir pieaugusi līdz šādiem apmēriem: 112 desetinas aramzemes, 70 desetinas pļavas, 2 desetinas pagalmi un dārzi, pārējās zemes 5 desetinas. Pavisam kopā 189 desetinas. Bet par pārējām mācītāja muižas pagasta saimniecībām kopā 169 desetinas aramzemes. — Pēdējā laikā, sakarā ar Latvijas agrarreformas izvešanu un muižu sadalīšanu jaunsaimniecībās, mācītāja muižai zeme ir atstāta 55,74 hektari (150,0030288 purvietas) kopplatībā.

Pūrvietās aprēķinot, tā sadalās šādi :

111,71 aramzemes,

30,76 ganības un pļavas,

3,44 augļu dārzs,

4,0930288 sakņu dārzi, pagalmi un
apbūvētās vietas

Pavisam kopā 150,0030288 pūrvietas.

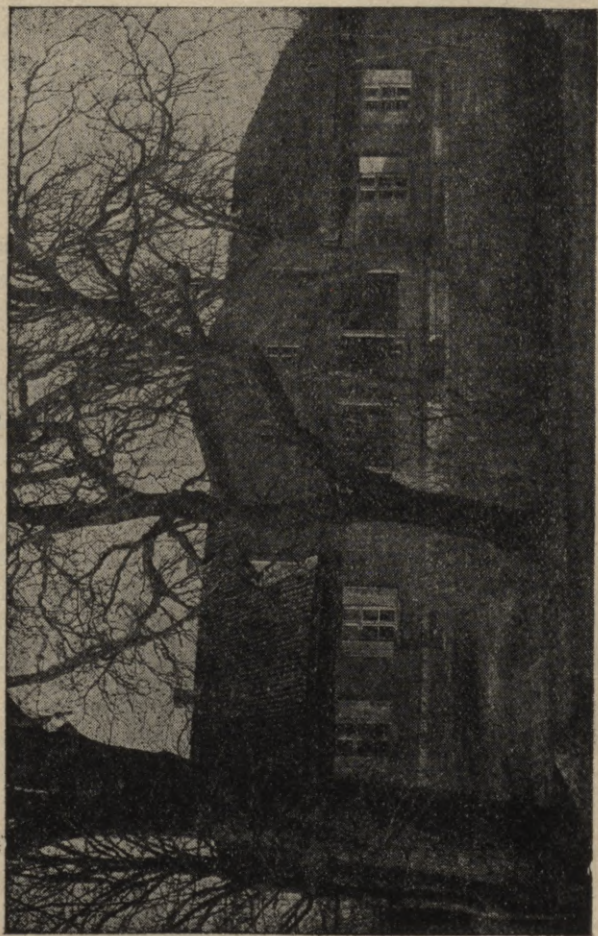
Mācītāja
dzīvojamā
māja.

Pirmās mācītāja dzīvojamās mājas celšanas gads nav zināms. Tā nodegusi 1653. gadā. Uzbūvēta jauna, bet pēc apm. 20 gadiem, 1674. gada pavasarī, tā atkal nodegusi. Un atkal inventāra sarakstā no 1724. gada rakstīts, ka pirms dažiem gadiem mācītāja māja esot nodegusi.

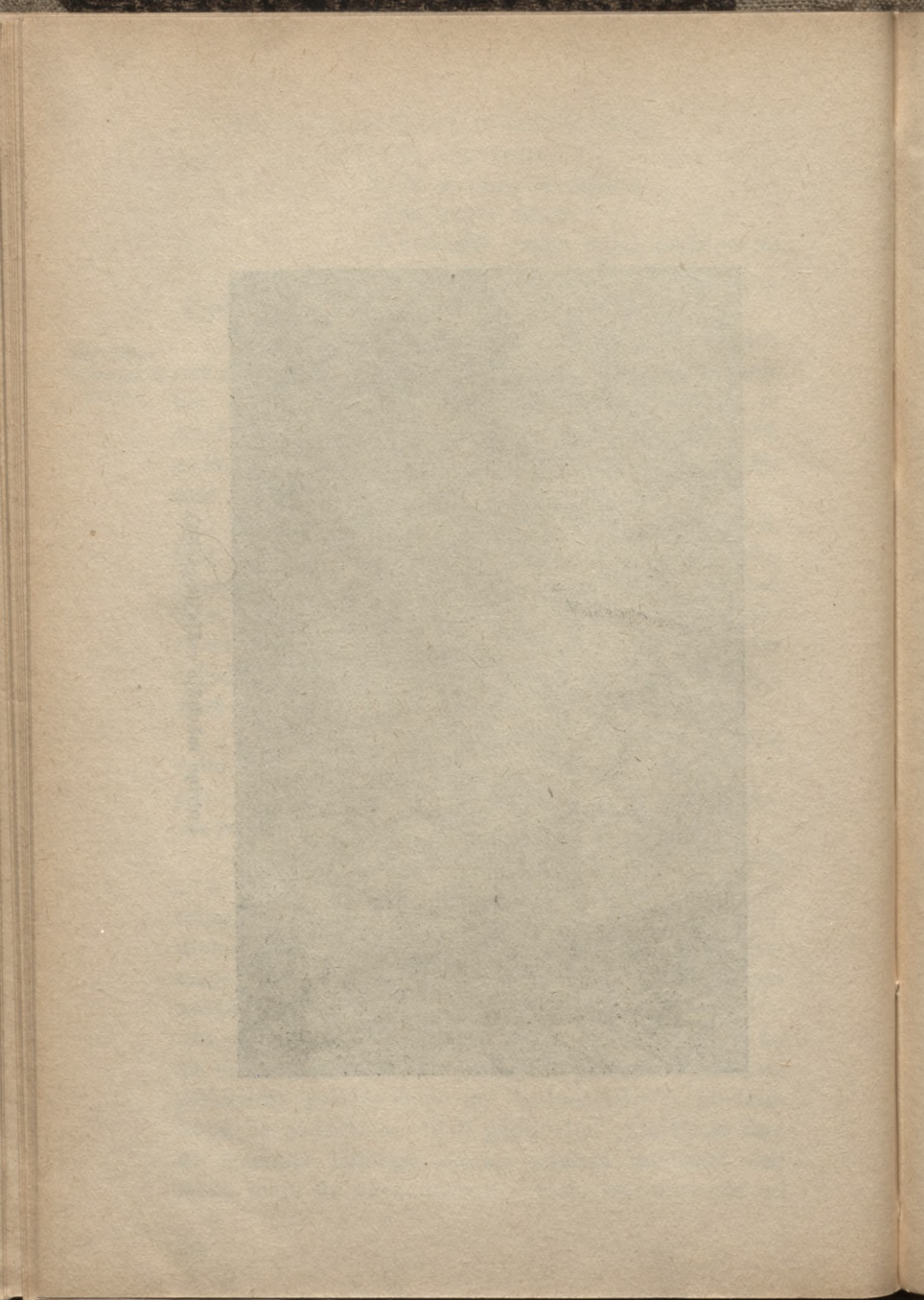
Ceturto reizi mācītāja māja nodegusi 1807. gadā. Šinī ugunsgrēkā sadegušas arī daļa baznīcas grāmatu. Jauna māja nav būvēta tūlīt pēc ugunsgrēka, bet tikai 1827. gadā reizē ar jaunās baznīcas būvi. Mācītājs dabūjis divdesmit gadus gaidīt uz jaunas mājas celšanu. Pa to laiku viņš dzīvojis izbūvētā kalpu mājā (ērbērgī).

1827. gadā celtā, vēl tagad pastāvošā māja, celta no koka ar dakstiņu jumtu un 11 istabām — zem mājas rita gala liels pagrabs ar trim nodalījumiem, veranda u. t. t.

Mācītājs Zakranovics māju remontējis, bet mācītājs Raisons 1892. gadā to pārbūvējis, istabu un telpu kārtību paturot līdzšinējo. Izbūvēta jumtā, dienvidu pusē, izbūve, kur ierīkotas 2 istabas. Ziemeļu vakaru stūrī uzcelta divstāvu piebūve, kuŗas apakšējā stāvā paplašināts ķēķis un izbūvētas 3 istabas, bet augšējā stāvā izbūvētas 2 istabas. Tā kā nu mācītāja dzīvojamai mājai bija pavisam 18 istabas, pieskaitot priekšnamus un blakus telpas, pavisam kopā 24 nodalījumi. 1918. gadā vācu okupācijas vara uz mācītāja Brilinga lūguma pamata nolēmusi celt jaunu māju un veco noārdīt. Daļu būvmateriālu arī

Lutriņu mācītāja māja (tagadējā).

šim nolūkam sagādāti, bet okupācijas varai izbeidzoties būvdarbi nemaz nav iesākti.

No 1921.—1923. gadam mācītāja mājā atradies skola. Bet pēc tam 1925. gadā māju remontē un pielāgo ārsta un aptiekas vajadzībām, jo sākot ar 1925. gadu līdz 1930. gadam māju apdzīvo ārsts un aptiekars. 1930. gadā daļu no mājas atkal remontē mācītāja vajadzībām. Pēdējā laikā šī vairāk kā simts gadus vecā koka ēka ir nonākusi ļoti sliktā stāvoklī, tamdēļ ir paredzēts to tuvākā nākotnē pārbūvēt.

Visas mācītāja muižas un mācītāja muižas pagasta ēkas remontētas un arī jaunbūves senāk izdarītas uz „kroņa“ rēķina. Būvmateriāli visi izsniegti par velti, tāpat arī valdība devusi naudas līdzekļus amatnieku algošanai u. t. t. Tikai vajadzīgie strādnieki darbu izvešanai bija jādod draudzei. Strādnieki klausu kārtībā tika doti no draudzes saimniecībām — klausas sadalīja un uzlika pagastu valdes. Būvdarbu izvešanu pārzināja mācītājs. Tāpat arī dēļ katras būves un vajadzīgo materiālu iegādes mācītājs griezās pie baznīcas priekšnieka (kroņa baznīcu priekšnieka), kuŗš tad tālāk gādāja par līdzekļu un materiālu izsniegšanu. Mācītāja muižai bijis noteikts ēku skaits, kuŗas tikušas celtas no jauna un remontētas ar valsts līdzekļiem.

Saim-
niecības
ēkas.

Salīdzinot inventāru sarakstus ar vizitāciju protokoliem, redzams, ka kroņa uzturamās ēkas mācītāja muižā bijušas sekošas :

1. mācītāja dzīvojamā ēka,
2. kalpu māja (ērbērgis),
3. labības klēts,
4. saimniecības klēts ar ratnicu,
5. pagrabs ar klēti,
6. magazīna,
7. lopu kūts,
8. zirgu stallis,
9. kūts kalpu ļopiem,
10. rija.

Bez šīm ēkām ir vēl dažas citas saimniecības ēkas, kuŗas būvējuši paši mācītāji ar saviem līdzekļiem. Jo sakarā ar mācītāja muižas saimniecības paplašināšanos bija vajadzīgas vēl citas, kuŗu būvēm kronis materiālus un līdzekļus neizsniedza — uzturamo ēku skaits no valdības bija stingri noteikts.

Šādas ārpus noteiktās normas 1900. gadā ir sekošas: smēde, 2 labības šķūņi, kalpu klēts un 2 kūtis kalpu vajadzībām. Tā 1900. mācītāja muižā skaitījās pavisam 16 ēkas (10 kroņa, 6 mācītāja).

Mācītāju celtās ēkas bija viņu privatipašums un mācītāju maiņas gadījumā bijušais mācītājs tās pārdeva atnācējam.

Pēdējā laikā, sakarā ar mācītāja muižas saimniecības sašaurināšanos, ir samazināts arī saimniecības ēku skaits. Iznicinātas sekošas ēkas: pagrabs ar klēti (1905. g.), 2 lauku šķūņi (1922. g.), smēde (1929. g.), zirgu stallis (1930. gadā) un viena kūts. No jauna uzbūvēti 2 malkas šķūņi (1925. g.) un pirts (1932. g.) ar mācītāja līdzekļiem.

1937. gadā mācītāja mājā (ar šo gadu „muižas“ vārds tiek atmests kā nepiemērots un atvietots ar vārdu „māja“) skaitās sekošas ēkas:

1. mācītāja dzīvojamā māja,
2. kalpu dzīvojamā māja,
3. labības klēts,
4. saimniecības klēts ar ratnicu,
5. kūts ar stalli,
7. kalpu kūts,
8. par šķūni pārbūvētā rija ar kalti,
9. 2 malkas šķūņi,
10. pirts — mācītāja īpašums.

Tagad par visām ēkām, viņu remontiem un jaunbūvēm jā rūpējas un jāgādā vienīgi pašai draudzei jeb, labāki sakot, draudzes pārstāvniecībai — draudzes padomei event. valdei.

Skolas.

Vecākā skola draudzes robežās ir Lutriņu skola — tās celšanas gads nav zināms. Bet ap 19. g. s. vidū šī skola ir bijusi par mazu un nepiemērotu (te mācās ap 100 skolnieku), tamdēļ toreizējais Lutriņu pagasta vecākais, Vilku saimnieks, Rēpis un pagasta tiesas prezidents, Lejaskuncu saimnieks, Rēfelds gādājuši par jaunas skolas celšanu vecās vietā. Tāda uzcelta 1864. gadā — būvdarbus izvedis mūrniekmeistars Beijers. Šī skola (tagad nesp. patv. „Atpūtas“) pastāvējusi kā 3-klasīga taustkola līdz pasaules kaņam — tur mācījies viens skolotājs. Ilgus laikus — 45 gadus šeit strādājis skolotājs Āboliņš († 1920. g.).

Otra vecākā skola ir Jaunmuižas skola, kuņas sākumi nezināmi. Ir zināms, ka skola vispirms ierikota kādās zemnieku mājās un pēc tam, ap 19. g. s. vidū, Čukuru krogā, kur krodzinieks Ritiņš mācījis bērņus. 1883. gadā uzbūvēta jauna skola, kuņa pastāvējusi līdz pasaules kaņam kā 3-klasīga tautskola. Visu skolas pastāvēšanas laiku te darbojies viens vienīgs skolotājs Gustavs Lasis († 1929. g.), tāpēc arī vēl tagad šī bijusē skola nes „Lašu skolas“ nosaukumu.

Pēc pasaules kaņa šīs abas skolas pārkārtotas, pastāv kādu laiku par I. pakāpes pamatskolām.

1920. gadā no jauna nodibinās I. pakāpes pamatskola Lutriņu muižā. 1921. gadā, pateicoties skolotāja Pētera Vasuļa gādībai, nodibinās II. pakāpes pamatskola. Šī skola savus pirmos divus pastāvēšanas gadus bija novietota mācītāja muižā, mācītāja dzīvojamā ēkā. No 1923. gada skola novietota Jaunmuižas pili. Pēdējai skolai pievienotas arī abas vecākās skolas: Jaunmuižas 1926. gadā un Lutriņu 1931. gadā.

Pašreiz Lutriņu draudzē pastāv divas skolas: I. pakāpes pamatskola Lutriņu muižā, kur 2 skolotāji māca 96 bērņus, un II. pakāpes pamatskola Jaunmuižā, kur 5 skolotāji māca 187 bērņus.

Kapsētas.

Lutriņu draudze ir ļoti bagāta ar kāpsētām. Par to ierikošanu ziņas ir ļoti trūcīgas — tās dažāda vecuma. Gandrīz visas kapsētas ierikojuši saimnieki savu māju laukos, izņemot Jaunmuižas kapsētu, kuŗu ierikojuši Jaunmuižas muižnieki saviem zemniekiem. Tāpat arī Meiru kapsēta ierikota uz valsts zemes. Saimnieki ierikojot kapsētas, reizē ar šī zemes gabala nodošanu kapsētas vajadzībām, atteikušies no īpašuma tiesībām uz šo zemi. Tas ir arī minēts zemnieku māju izpirkšanas līgumos, kur māju plānos atzīmētas kapsētas kā atsevišķi zemes gabali. Dažas kapsētas izpirkšanas līgumos nav minētas un tāpat nav arī atzīmētas māju kartēs pie māju uzmērīšanas. Pēdējās kapsētas skaitas ne draudzes, bet gan attiecīgo saimnieku privatīpašums. Bet tā kā visas kapsētas ir iesvētītas, tad vienmēr pārraudzības un aizbildniecības tiesības pār tām ir piekritušas draudzei.

Parasti visas kapsētas ir uzskatītas par privatīpašumu, izņemot vienīgi Jaunmuižas kapsētu, par kuŗu vienīgo baznīcas rēķinos atrodamas ziņas: kapu vietu pārdošana, viņu cena, kapu izdevumi u. t. t.

Pēdējos gados pie dažām kapsētām ir nodinājušās kapu sabiedrības, kuŗas cenšas kapus uzkopt un iegūt arī īpašuma tiesības par tām. Atskaitot izņēmuma gadījumus, īpašuma tiesības uz kapsētām šīm sabiedrībām netiek dotas, jo draudzei piekrit priekšrocība uz minētām tiesībām.

Lutriņu draudzes robežās atrodas šādas kapsētas:

1. Aucenieku,	8. Baznīcas,	16. Pilenieku,
2. Bikstu,	9. Abullu,	17. Jusku (vecie),
3. Krūziņu,	10. Meiru,	18. Sluķu,
4. Čakšu,	11. Podkalna,	19. Vārnukalna,
5. Lejaskuncu,	12. Eglišu,	20. Gubānu,
6. Kalnakuncu,	13. Jusku,	21. Iernastu,
7. Jaunmuižas.	14. Dievdārza,	22. Bungu.

Pēdējās 6 kapsētas ir slēgtas; tajās jau sen vairs mirušie netiek apglabāti.

Latvijas agrarreformas izvešanas laikā pie baznīcas iemērīts un draudzei piešķirts 2,92 hektaru liels zemes gabals jaunas kapsētas ierīkošanai. Tāpat tajā laikā draudzei piešķirts kāds cits zemes gabals 0,74 hektara liels — pie draudzes nepiederošo apglabāšanai.

Pie baznīcas ierīkoja jaunu kapsētu, ko mācītājs Kangars 1933. g. 31. oktobrī iesvētīja ar nosaukumu „Baznīcas kapi“. Kā pirmais baznīcas kapos 1934. g. 7. aprīlī apglabāts Ilmars Kapteinis, 9 mēnešus vecs, Lutriņu pagasta Nieku saimnieka dēliņš.

Draudzes garīgā dzīve.

Dievkalpojumi.

Līdz 1673. gadam Lutriņu mācītājs apkalpojis arī Muižciema (vēlāk Gaiķu) draudzi. Tamdēļ domājams, ka šinī laikā, t. i. no baznīcu sākumiem līdz 1673. gadam, dievkalpojumi nebūs tikuši noturēti katru svētdienu.

No 1661.—1663. gadam jaunceļamā Vārmes baznīcā Lutriņu mācītājs Lindens arī turējis dievkalpojumus. Protams, ka šie dievkalpojumi nāca atkal uz Lutriņu draudzes dievkalpojumu rēķina.

Pēc 1673. gada dievkalpojumi Lutriņu baznīcā tikuši noturēti katru svētdienu. Tā tas turpinājies līdz 1907. gadam.

Dievkalpojumi ar lielākiem pārtraukumiem noturēti tajos laikmetos, kad draudzei nav sava dievnama (pa baznīcu būves laiku) 1760.—1774. g. un 1804.—1827. g., kā arī citos taml. gadījumos. Jo Lutriņu draudze pieder pie tām nedaudzām draudzēm, kas 300 gadu ilgā pastāvēšanas laikā piedzīvojuši citu pēc citas piecas baznīcas.

Sākot ar 1907. gadu draudzē bieži mainās mācītāji. Mācītāju maiņās rodas reizēm gaŗāki starplaiki, kuŗos draudzi apkalpo vikāri. Un šajos vikarēšanas laikos dievkalpojumi tiek noturēti reti.

Šādi gaŗāki vikarēšanas laikmeti, kad Lutriņu draudzi apkalpo kaimiņu draudžu mācītāji, ir sekoši:

1. No 1907. gada maija līdz 1908. gada decembrim — dažādi vikāri.

2. No 1914. gada decembra līdz 1918. gada jūnijam — dažādi vikāri, bet pa lielākai daļai mācītājs Pārstrauts no Vārmes draudzes.

3. Pēdējais visgarākais vikarēšanas laikmets ir no 1921. gada jūnija līdz 1930. gada augustam. Šinī 9 gadus ilgā vikarēšanas laikmetā kā vikāri darbojušies: 1) mācītājs Beuningens (no Gaiķu draudzes) no 1921. gada maija līdz 1922. gada septembrim. Beuningens arī ievēlēts par pastāvīgu mācītāju, bet drīz pēc ievēlēšanas no šī amata atteicies, nemaz neatnākot draudzē dzīvot — tādi būdams tikai par vikāru vienu gadu. 2) Mācītājs Kupffers no Saldus vācu draudzes — laikā no 1922. gada oktobra līdz 1930. gada augustam. Šajos 8 gados dievkalpojumi Lutriņu baznīcā tika noturēti tikai vienu reizi mēnesī.

Sākot ar 1930. gada septembra mēnesi dievkalpojumi arī netiek turēti katru svētdienu, bet 2—3 reizes mēnesī. Jo Lutriņu draudzei tagad kopējs mācītājs ar Vārmes draudzi. Un pēc draudžu vienošanās katrai draudzei paredzēti 2 dievkalpojumi mēnesī.

Līdz pasaules kaŗam dievkalpojumi Lutriņu baznīcā tika parasti turēti latviešu valodā un 1 reizi mēnesī vācu valodā. Pēc pasaules kaŗa, sakarā ar vācu draudzes iznīkšanu, dievkalpojumi tiek turēti tikai latviešu valodā.

Mācītāji.

Lutriņu draudzei viņas 300 gadu pastāvēšanas laikā kalpojuši 17 pastāvīgi mācītāji. Pieskaitot vikārus un adjunktus, šis skaits ir daudz lielāks. Šeit atzīmēšu tikai pastāvīgos mācītājus un tos vikarus un adjunktus, kuŗi draudzē darbojušies ilgāku laiku.

1. * * *	1631.—1637. g.
2. Heinrichs Reinholdi	1637.—1648. g.
3. Sebastians Bessers	1649.—1654. g.
4. Georgs von Lindens	1654.—1674. g.

Vispārējs
apskats.

5. Johans Parzovius 1675.—1680. g.
6. Pēteris Vittenburgs 1681.—1687. g.
7. Heinrichs Bessers 1688.—1705. g.
8. Jēkabs Hermūts 1705.—1745. g.
9. Johans Hermūts 1745.—1758. g.
10. Johans Dārmers 1759.—1783. g.
11. Otto Johans Rozenbergers . . 1783.—1834. g.
(Adjunkts Otto Heinrichs Rozenbergers 1816.—1834. g.)
12. Otto Heinrichs Rozenbergers . 1834.—1865. g.
Adjunkts Jeans Fedors Evalds Adolfs Zībeks (Siebeck) 1865—1866. g.
13. Johans Zakranovics 1866.—1879. g.
14. Julius Raisons 1879.—1899. g.
15. Teodors Grinbergs 1899.—1907. g.
Dažādi vikāri 1909.—1909. g.
16. Georgs Brilings 1909.—1914. g.
Vikāri: pa lielākai daļai Pārstrauts 1914.—1918. g.
Georgs Brilings 1918.—1921. g.
Vikāri { Beuningens 1921.—1922. g.
 { Kupffers 1922.—1930. g.
17. Jānis Kangars 1930.—

Mācītāji pēc tautības sadalas šādi: 3 latvieši — Zakranovics, Grinbergs un Kangars, 1 francūzis — Raisons un pārējie 13 — vācieši; par visiem gan noteiktu ziņu trūkst. Trijos gadījumos draudzē vocēti mācītāja amatā teoloģijas studenti — Vittenburgs, Bessers un Hermūts sen.

Kurzemē ļoti izplatīta parādība t. s. „draudzes mantošana.“ Mācītājs savā darbības laikā rūpējās par to, lai kāds no viņa dēliem sagatavotos mācītāja amatam. Dēls tad vēlāk turpināja darbu tēva draudzē. Bieži gadījās, ka dēls nepaspēja līdz tēva nāvei studijas beigt. Tādā gadījumā dēlu kā studentu ordinēja un iecēla tēva vietā. Bija arī pretēji gadījumi, kur dēls bija pasteidzies ar studēšanu, tamdēļ dabūja dažreiz ilgi gaidīt uz tēva draudzi. Piem. Lutriņu draudzē Rozenbergers jun. kalpo pie tēva kā adjunkts 18 gadus.

Draudžu mantošanas ceļā bieži vien vienas ģimenes locekļi vairākās paaudzēs ir bijuši mācītāji vienā un tajā pašā draudzē — pat 100 un vairākus gadus bez pārtraukuma. Lutriņos tieša draudzes mantošana notiek tikai 2 gadījumos: 2 Hermuti draudzē 53 gadus un 2 Rozenbergeri draudzē 73 gadus.

Netieša mantošana (kur mācītājs draudzē ieprecas), cik zināms, notikusi arī divos gadījumos: Vitenburgs apprecējis iepriekšējā mācītāja Parzoviusa atraitni; otrs gadījums, kur mācītājs Rozenbergs sen. precējis iepriekšējā mācītāja Dārmera meitu. Pieskaitot Dārmera Lutriņu draudzei nokalpotos gadus pie Rozenbergeru nokalpoto gadu skaita iznāk, ka Lutriņu draudze vienas ģimenes apkopšanā ir bijusi visilgāko laiku — 106 gadus (1759.—1865. g.)

Divos gadījumos Lutriņu draudzei kalpojuši mācītāji, kuŗi reprezentē plašas mācītāju dzimtas: Rozenbergeri Kurzemē 14 mācītāji un Raisonī Kurzemē 7 mācītāji.

1. Pirmā mācītāja (1631(?)—1637.) vārds nav zināms. Viņš miris 1637. gadā.

2. Heinrichs Reinholdi 1637.—1648. g.

3. Sebastians Bessers 1649.—1654. gada beigām. Dzimis Saksijā. 1637. gadā ieceļojis Kurzemē. 1654. gadā no Lutriņiem aizgājis uz Sātiem, tur darbojies un miris 1697. gadā.

4. Georgs von Lindens 1654.—1674. Sesavas mācītāja Heinricha dēls. Studējis Kēnigsbergā sākot ar 1664. gadu. Kā mācītājs vocēts Lutriņos 1654. gadā un 1655. gada 5. martā superintendenta Einhorna introducēts. Miris 1674. gadā.

5. Johans Parzovius (Parzov vai Sparzov) 1675.—1680. Superintendenta Adolphi introducēts 1675. g. 2. augustā. Pēc neilgas darbības miris Jelgavā 1680. gadā — 22. martā apglabāts.

Mācītāju
biografijas
un rakstu-
rojumi.

6. Pēteris (Petrus) Vittenburgs 1681.—1687. Džūkstes mācītāja Jeremias dēls. Studējis Kēnigsbergā sākot ar 1670. gadu. Hercogs viņu 1681. g. 2. janvārī, vēl kā teoloģijas studijas nepabeigušu, vocējis Lutriņos. Miris 1687. gadā.

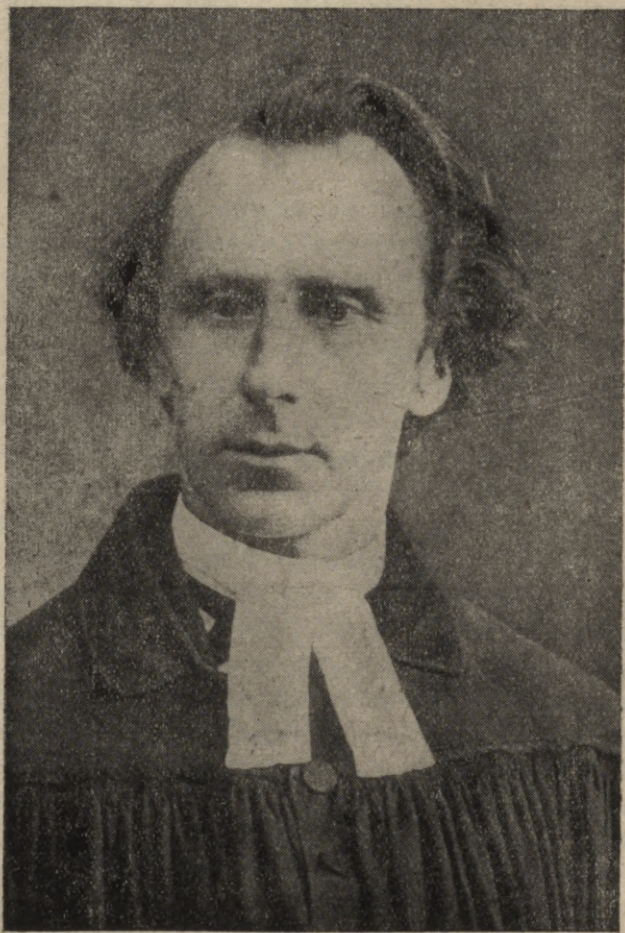
7. Heinrichs Bessers 1688.—1705. Saldus mācītāja Johana dēls. Studējis Kēnigsbergā sākot ar 1681. gadu. Tāpat kā iepriekšējo, arī viņu hercogs kā studentu vocē Lutriņos 1687. gada 13. augustā. Introducēts 4. adventē 1688. gadā. Miris 1705. gada sākumā.

8. Jēkabs Hermūts (Jakob Hermuth) 1705—1745. Mācītāja Augusta dēls, dzimis Kurzemē. Studējis Kēnigsbergā sākot ar 1699. gadu. Arī viņu kā studentu hercogs Ferdinands vocē Lutriņos 1705. gada 26. maijā. Viņu introducējis superintendents Hollenhagens 1705. gada 9. oktobrī. Miris pēc 1745. gada.

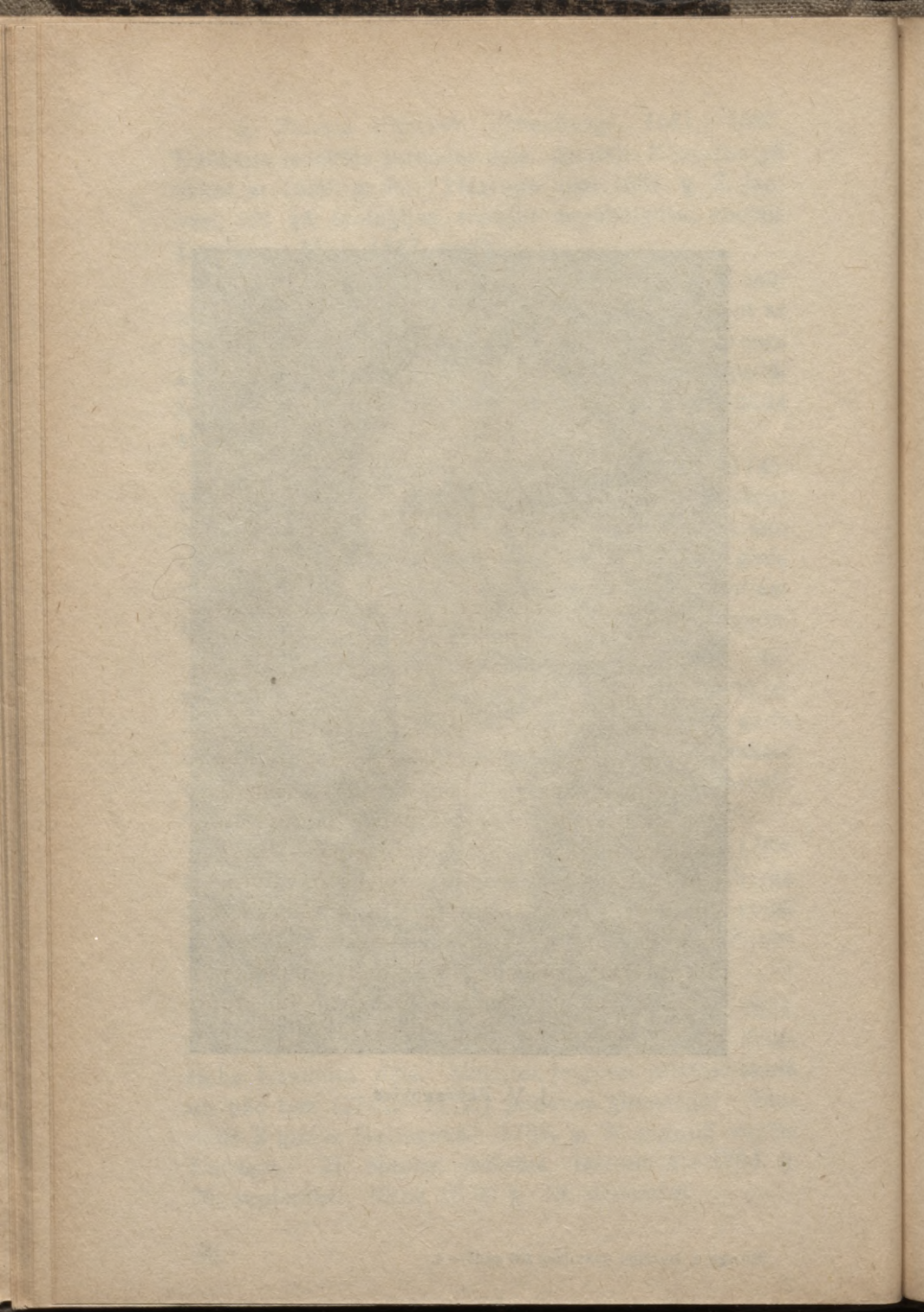
9. Johans Kazimirs Hermūts 1745.—1758. Iepriekšēja Lutriņu mācītāja Jēkaba dēls, dzimis 1716. 28. decembrī. Studējis Rostokā sākot ar 1735. gada augusta mēnesi. No 1745. gada sava tēva adjunkts; ordinēts 20. aprīlī un 8. oktobrī superintendenta Grāvena introducēts. Miris 1758. gada 6. martā.

10. Gotfrīds Johans Dārmers 1759.—1783. Dzimis Kurzemē 1725. gadā. Studējis Kēnigsbergā (1743. g.). Prāvēsta Pflugradta ordinēts 1759. gadā. Kuldīgas prāvests Rhanāus viņu introducējis Lutriņos 1759. g. 13. aprīlī. Miris 1783. g. 9. augustā.

11. Otto Johans Rozenbergers 1783.—1834. Dzimis Jelgavā 1759. gadā kā mācītāja Johana Fridricha Kazimira dēls. Mācījies Jelgavas pilsētas skolā un pēc tam (1775.—1777.) Jelgavas ģimnazijā. Studējis 2 gadus Getingenā. 1783. g. 9. augustā vocēts Lutriņos; 21. oktobrī ordinēts. Introducēts 1784. g. 26. septembrī. Miris 1834. g. 15. decembrī.

J. V. Zakranovics.

12. Otto Heinrichs Gideons Rozenbergers 1834.-1865. Iepriekšējā mācītāja Otto Johana dēls. Dzimis Lutriņos 1790. gada 2. oktobrī. Tēva mājās sagatavojies uz iestāšanos universitātē. Studējis Terbatā no 1811.—1814. gadam. 1815. gadā vocēts Lutriņos kā sava tēva adjunkts. 1816. gada 2. oktobrī ordinēts un 1817. gada 23. februārī introducēts. Adjunkta pienākumus izpildījis līdz 1834. gadam (18 gadus), kad pēc tēva nāves paliek viņa vietā. Miris 1865. g. 6. decembrī.

Draudze viņu atceras kā bargu, bet strādīgu mācītāju. Rozenbergers (jun.) bijis viens no tiem mācītājiem, kuŗš rūpējies par latviešu tautas izglītību. Pateicoties viņa gādībai, celta un ierīkota Lutriņos pirmā skola (Lutriņu skola). Šīs skolas paplašināšana un jaunbūve (1864. g.) arī ir Rozenbergera nopelns — viņš gādājis par atļauju un līdzekļiem jaunās skolas celšanai, Tas viņam bija iespējams, pateicoties plašiem pazišanās sakariem un personīgā iespaida dēļ valdošās aprindās.

Rozenbergers pats personīgi daudz darījis izglītības darba laukā — viņš neapnicis braucis no mājas uz māju bērņus mācīdams un pārklaušinādams. Šajā savā darbā mācītājs ņēmis palīgā bargus vārdus, pat pātagu, bet arī mīlestību un sirsnību. Draudzes vizitācijas ceļojumos mācītāju arvienu pavadījis ķesteris (braucot otrā pajūgā), kas bija palīgs bērņu mācīšanas darbā. Bet galvenais ķestera uzdevums gan bija savākt „siecīņus“ (dažādas mantas), kuŗu došana mācītājam no draudzes locekļiem bija toreiz pati par sevi saprotama lieta. Vakaros, atgriezoties no šīm vizitācijām, ķesterim arvienu bijis pilns vežums ar savāktām mantām.

13. Johans Vilhelms Zakranovics (Sakranovicz) 1866,—1879. Dzimis 1836. gada 21. februārī pie Bauskas, Misas muižā, kā lauksaimnieka (Bauskas

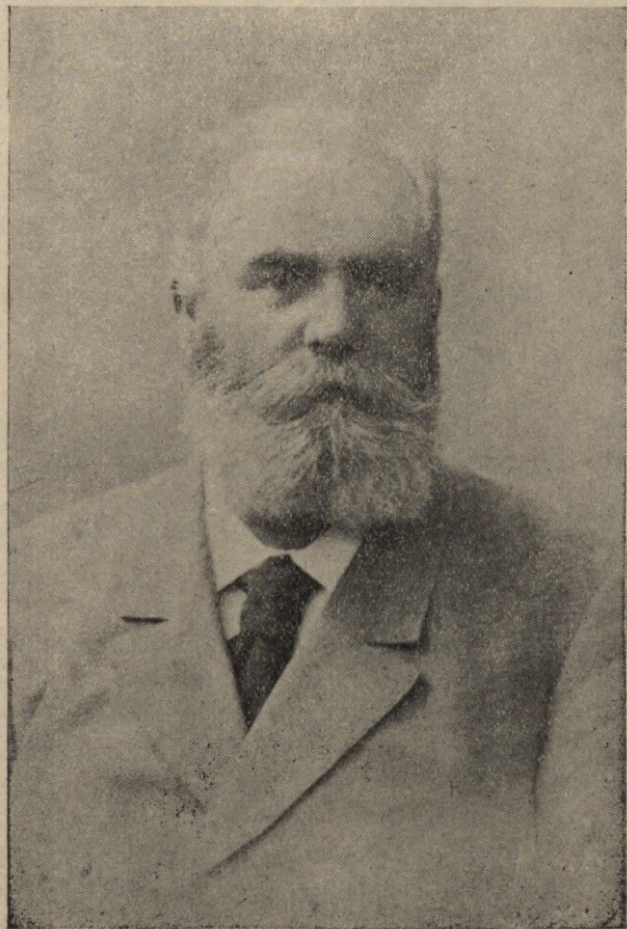
pilsoņa?) Georga dēls. No 1846.—1850. gadam apmeklējis Bauskas elementār- un pilsētas skolu. No 1851.—1854. gadam apmeklējis Jelgavas ģimnaziju un studējis Terbatā no 1855.—1859. gadam („Curonus“ et „Frater Academicus Dorpatienis“). Studiju laikā piederējis pie Valdemara—Barona studentu pulciņa. No 1859.—1863. gadam bijis par mājskolotāju pie barona Hovena Jelgavā. Tajā pašā laikā Zakranovics nokalpojis arī savu praktisko gadu pie M. Konradi — Jelgavas sv. Annas baznīcas mācītāja.

Tad kā mājskolotājs pie Dobeles vācu draudzes mācītāja (1863. g.). 1864. gada 7. martā Jelgavā ordinēts par adjunktū Dobeles vācu draudzes mācītājam generalsuperintendentam Lambergam. Zakranovicam diezgan ilgi bija jāgaida uz pastāvīga mācītāja vietu, jo viņu kā latvieti muižnieki uzskatīja par jaunlatvieti (tautiskās atmodas cīnītāju). Tikai pēc vairākiem gadiem Zakranovicam tiek dota iespēja ieņemt Lutriņu draudzes mācītāja vietu. Viņu ģeneralsuperintendents Lambergs Lutriņos introducē 1866. g. 9. decembrī. Zakranovics, darbotamies Lutriņos, no 1870.—1878. gadam ir „Latviešu Avīzes“ redaktors. Dalību ņēmis dziesmu grāmatas emendācijas komisijā, sarakstījis dažas garīga satura grāmatas, kā: sprediķa grāmatu u. c.

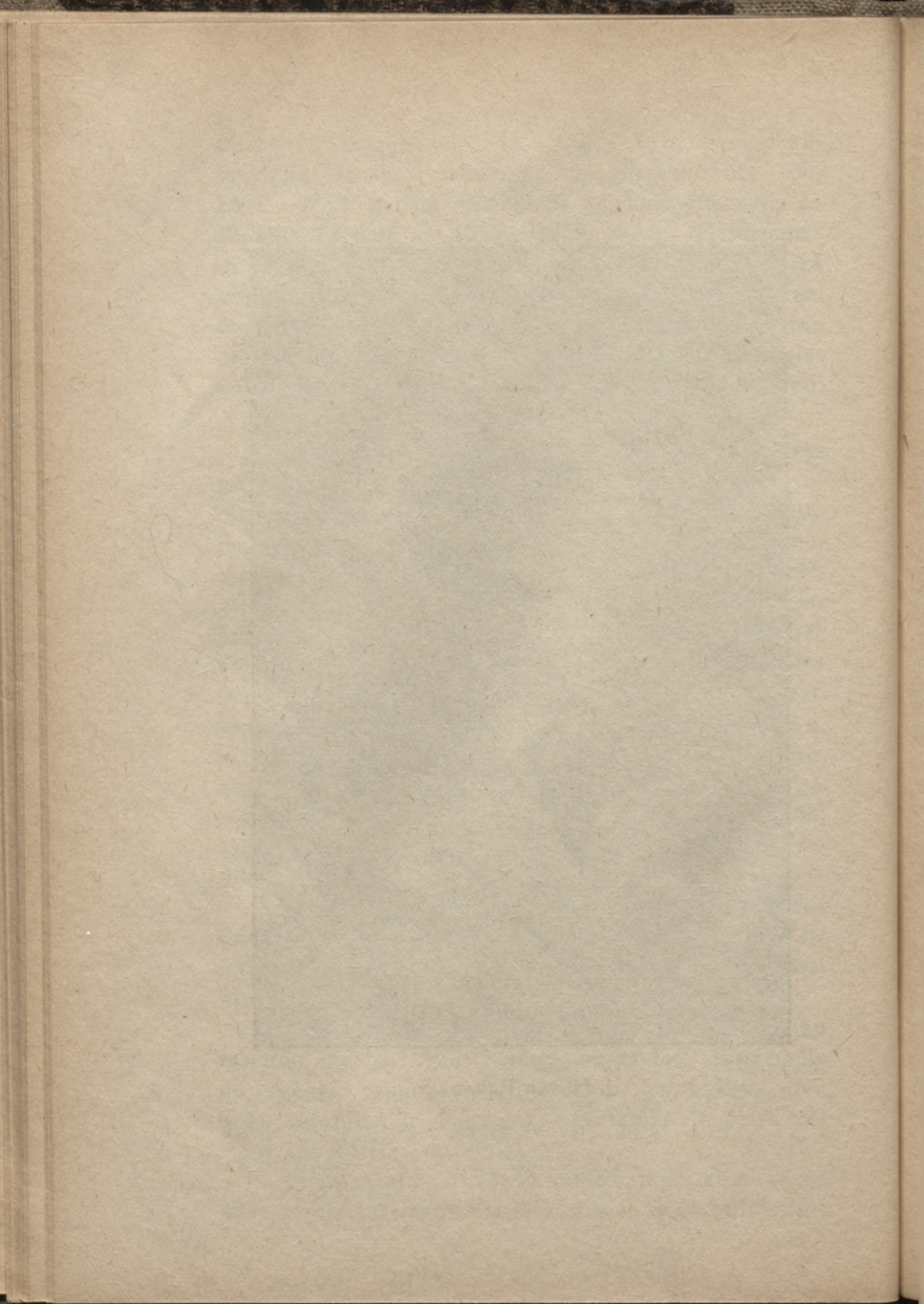
1879. gadā Z. pāriet uz Lielaucē, Vecauce un Īles draudzi. No 1898.—1905. gadam, kā pirmais latvietis, viņš ir Kurzemes konsistorijas asesors. Miris 1908. gada 27. oktobrī.

Zakranovics ir visizcilākā personība Lutriņu mācītāju starpā. Viņš ievērojams kā ļoti apdāvināts un spējīgs draudzes darbinieks: vislabākais sava laika sprediķotājs Kurzēmē, rakstnieks un plaša vēriena sabiedrīks darbinieks.

Viena nelaime tomēr Z. skārusi, tāpat kā daudzus citus toreizējos izglītos latviešus — viņš bijis stipri

J. H. von Raisons.

atsvešinājies no savas tautas. Ši atsvešināšanās parādījusies ne tikai vien viņa personīgā un ģimenes dzīvē, bet arī satiksmē ar draudzi. Piem., tie bijuši reti un sevišķi gadījumi, kad mācītājs, sasveicinoties ar draudzes locekļiem, tiem sniedzis roku. Ar sašutumu un īgnumu Z. kādā vēstulē (rakstīta Dobelē) noraidījis pārliecību, kas viņu uzskatīja par jaunlatvieti.

Tāpat arī vēlāk 1899. gadā, kad Z. bija Kurzemes konsistorijas loceklis, pie viņa griezušies Lutriņu draudzes pārstāvji ar lūgumu, gādāt par mācītāja Grinberga iecelšanu Lutriņu draudzes mācītāja amatā, Z. nav aizstāvējis draudzes nacionalās intereses. Viņš teicis, ka pats Dievs aizvēlis Grinbergam ceļā tādus akmeņus (t. i. latviešu tautību), kuŗus cilvēku vara nevarot novelt, lai līdzinātu Grinbergam ceļu uz Lutriņu draudzi. Z. gādāšot labu mācītāju savai bijušai, mīlai Lutriņu draudzei, bet tikai ne latvieti. Un ja draudze noteikti gribot mācītāju latvieti, tad viņš varot teikt, ka arī vāciešu dzīslās jau ritot daļa latviešu asiņu — viņus esot zīdījušas latviešu kopējas.

14. Julius Hermanis Heinrichs von Raisons (Rezons) 1879.-1899. Dzimis Lielaucē 1845. gada 13. jūlijā kā prāvesta Ernesta Augusta dēls. Vispirms mācījies tēva mājās, tad sekojošās skolās: I. semestri Bērzaines skolā, no 1861.-1864. gadam Reveles ģimnazijā un II. semestri 1864. gadā Jelgavas ģimnazijā, kur arī noliek abituriju. Studējis Terbatā no 1865. līdz 1872. gadam („Curonus“). Reizē ar teoloģiju studējis arī filoloģiju. Studiju laikā darbojies kā mājskolotājs Vārvē (pie Ventspils). Praktisko gadu nokalpojis pie sava tēva Lielaucē un ordinēts 1873. gadā 16. martā, kā sava tēva adjunkts. No 1875. gada R. ir adjunkts Krustpils mācītājam Tillingam, bet 1877. gada 21. janvarī iecelts par Gaujienes mācītāju. Tur darbojies 2 gadus, pēc tam gribējis stā-

ties sava tēva vietā Lielaucē, bet nesaskaņu dēļ ar muižniekiem, tas viņam nav izdevies. Viņa tēva vietā uz Lielauci aicina Zakranovicu no Lutriņiem. Lutriņu draudzes mācītāja vieta atbrīvojās, un Raisonu te 1879. gada 20. jūlijā introducē Kuldīgas prāvests Grots. R. miris 1899. gada 7. jūnijā.

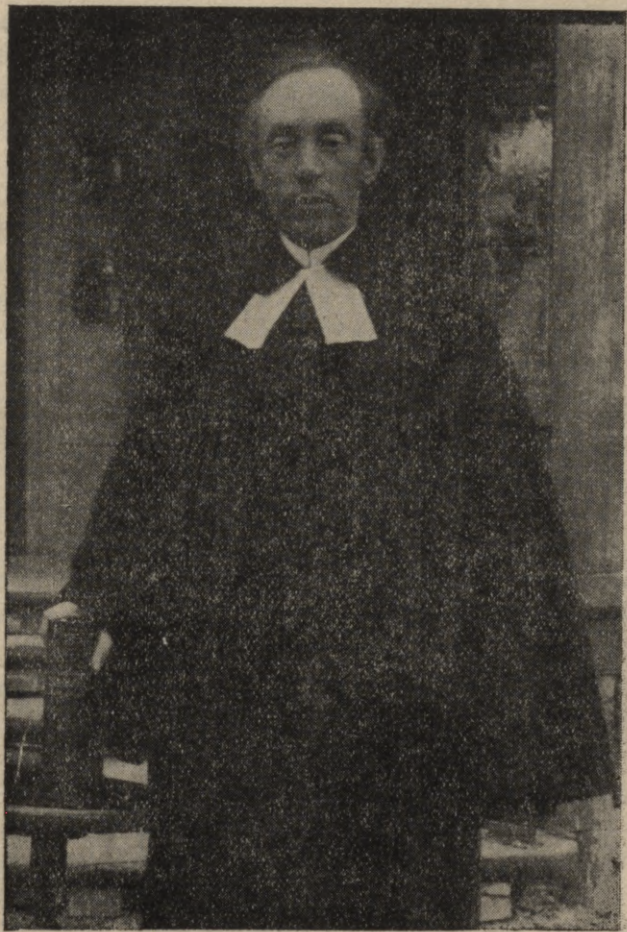
Mācītājs R. reprezentē savā dzimtā trešo mācītāju paaudzi — izaudzis mācītāju aprindās. Tomēr pēc savas dabas bijis noskaņots vairāk praktiskam, nekā garīgam darbam.

Savas praktiskās dabas dēļ viņš arī zaudējis iespēju kļūt par sava tēva pēcnācēju Lielaucē. Jo reiz, uz baznīcu braucot proves sprediķi sacīt, R. sēdējis blakus kučierim un pats vadījis pajūgu. Pēc tam muižnieki nolēmuši, ka kučieris viņiem par mācītāju nederot. Tāpat arī kādu citu reizi viņš straujā braucienā apgāzis Lielauces lielmātes ratus. Klizmā R. nespējis palīdzību, un arī vēlāk neklausījis tēva pavēli iet lielmāti nolūgties. Šo iemeslu dēļ viņam bijis jāatstāj Lielauces draudze.

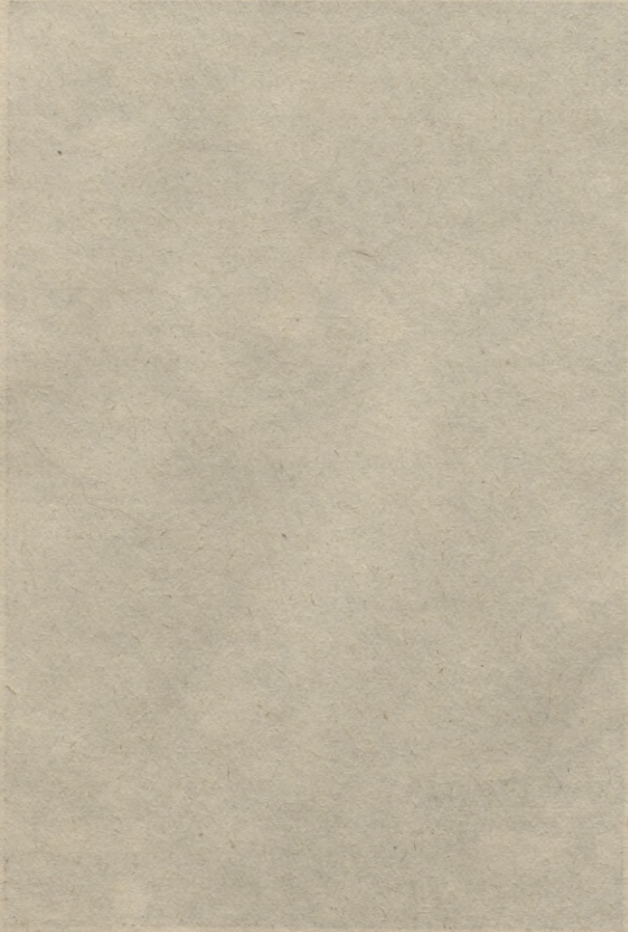
Lutriņu draudzes darbā R. parādījis labas praktiķa un draudzes administratora dāvanas. Bez tam viņš bijis arī labs paidagogs: ierīkojis mācītāja muižā privātskolu, kur ar ļoti labām sekmēm audzinājis un mācījis nesekmīgos un palaidnīgos, grūti audzināmos bērņus.

R. bijis dzīves priecīgs, bet ļoti stingrs un no-
teikts. Taisnīgs pret visiem — arī pret saviem ie-
naidniekiem. Labi R. rakstūro kāds viņa dēla lieci-
nājums: „Ienaidniekus viņš nemeklēja, bet arī no
tiem nebēga.“

Raisons pēc tautības bijis francūzis, bet tā kā viņa dzimta jau ceturtā paaudzē dzīvoja Kurzemē, kopš Napoleona laikiem, būdami vienmēr sakaros ar vācu muižniecību, tad ir saprotama arī R. vāciskā orientācija. Viņš bijis stingrs pretinieks latviešu tau-

T. Grünbergs.

tiskās atmodas centieniem. Asi viņš vērsies pret tautiski noskaņotiem skolotājiem u. t. t.

Piem. teoloģijas students Kārlis Irbe (Latvijas pirmais bīskaps) 1885. gadā Vārmes baznīcā sacijis savu pirmo sprediķi. Draudzes locekļi to atstāstījuši mācītājam Raisonam un uzslavējuši Irbi kā labu runātāju. Te R. spriedums bijis šis: „Ko var tas muļķa zemnieku puika!“

15. Teodors Grīnbergs (Grünberg) 1899.—1907. Dzimis Gibzdes muižā (pie Dundāgas) 1870. gada 2. aprīlī kā muižas arendatora Ernesta dēls. Vispirms mācījies tēva mājās, tad apmeklējis Kubeles pag. Dinsberga skolu un tad Gibzdes tautskolu un no 1885.—1888. gadam Talsu pilsētas skolu. No 1888.—1891. gadam mācījies Jelgavas ģimnazijā. Studējis Terbatā no 1891.—1896. gadam („Lettonus“). No 1897.—1898. gadam darbojies kā mājskolotājs Popē pie barona Rönnes. Praktisko gadu nokalpojis pie mācītāja Hugenbergera.

1899. g. 21. maijā Kuldīgā ordinēts par Lutriņu mācītāja Raisonsa adjunktu. Pēc drīzas sava seniora nāves G. paliek par vikāru Lutriņu draudzē. Draudze karsti vēlās dabūt jauno vikāru par savu pastāvīgo mācītāju. Bet tam pretojas konsistorija un muižnieki, jo tiem Grīnbergs, kā noteikts latvietis, nebija vēlams. Lutrinieši, kam latviešu nacionālā pašapziņa jau bija nobriedusi, jūt, ka viņiem ir taisnība un tiesība prasīt sev mācītāju pašu tautieti, tamdēļ draudzes vārdā tās pārstāvji ilgi un neatlaidīgi cīnās par draudzes gribas piepildīšanu.

Visa draudze viņus atbalsta ne tikai ar domām, vēlējumiem un vārdiem, bet vēl realākā veidā. Tā kādreiz konsistorija atsūta prezentēties kādu savu izraudzītu kandidātu-mācītāju vācieti. Lutrinieši noklausās mācītāja-viesa dievkalpojumu, bet pēc tam kāds draudzes loceklis (Š.), citu pamudināts,

draudzes vārdā iet viesim pateikties un „skūpstīt“ roku. „Pateicības skūpstis“ bijis tik stiprs, kā svešais mācītājs aizbraucis ar asiņainu rokas virspusi. Protams, ka šim mācītājam patīksana nākt uz Lutriņu draudzi bija pārgājusi uz visiem laikiem.

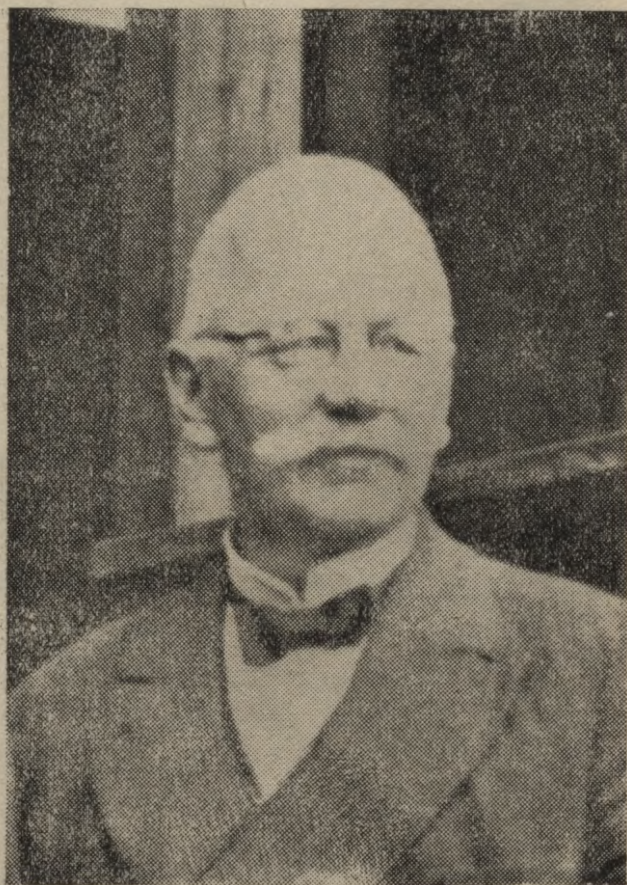
Draudze rikojās arī uz demonstrācijām: nolemj nelaist nevēlamu mācītāju baznīcā, traucēt viņa dievkalpojumus u. t. t. Šādas parādības bija jau vērojamas tajā laikā arī citās draudzēs, kur draudzēm nedeļa pašu izraudzītos mācītājus-latviešus. Demonstrācijas Lutriņos nenotiek vienīgi pateicoties mācītāja Grinberga miermīlībai, kas atturēja draudzi no traču rīkošanas.

Veselu gadu ilgst draudzes cīņa ar konsistoriju, līdz beidzot konsistorija piekāpās un Grinbergs tiek apstiprināts par pastāvīgu mācītāju Lutriņu draudzē. 1900. gada 5. augustā viņu Lutriņos introducē general-superintendents Pancks.

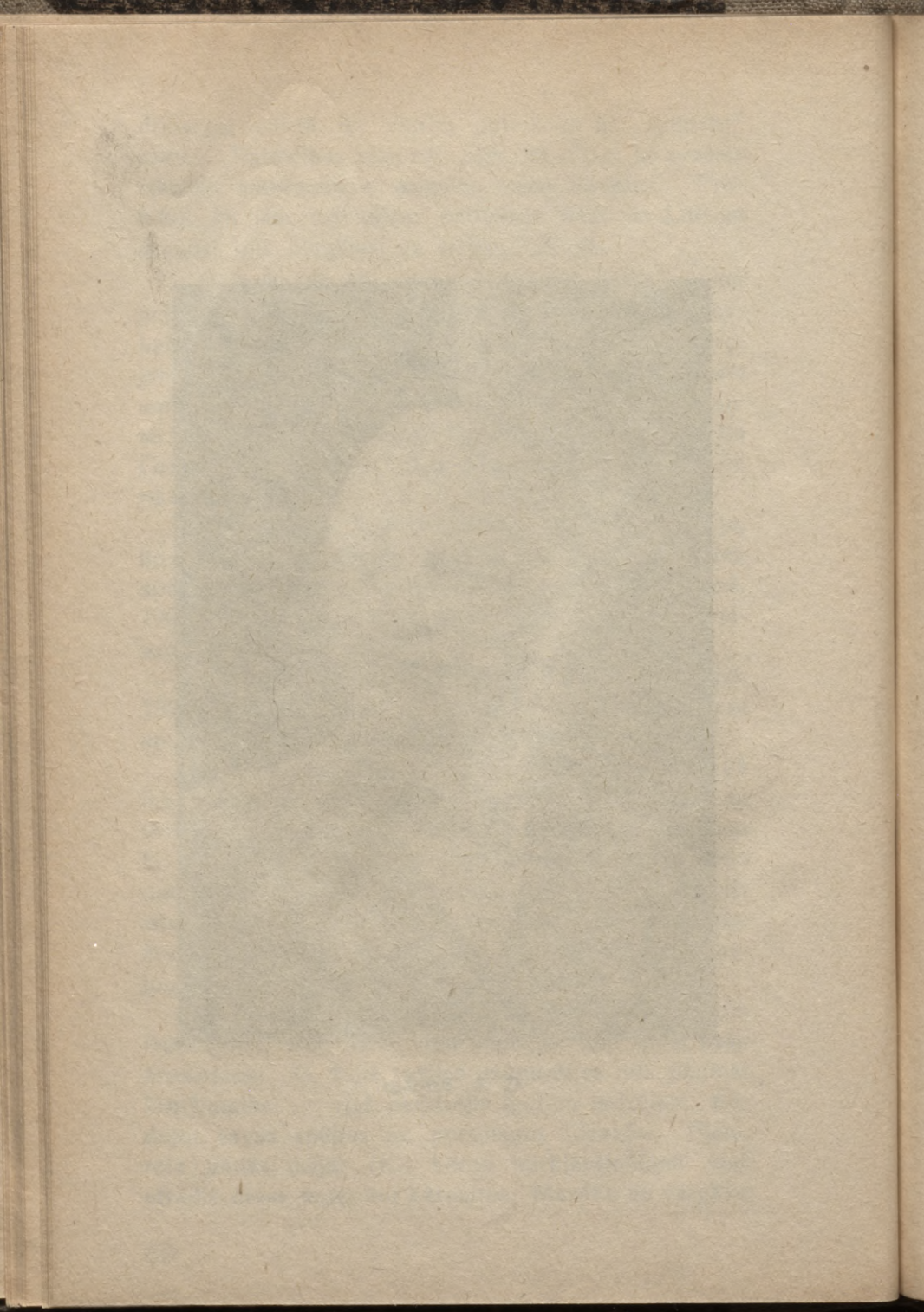
1907. g. Grinbergs pārgāja uz Ventspils draudzi. 1932. gadā viņu ievēlēja par Latvijas ev.-lut. baznīcas archibīskapu un Latvijas universitātes profesoru.

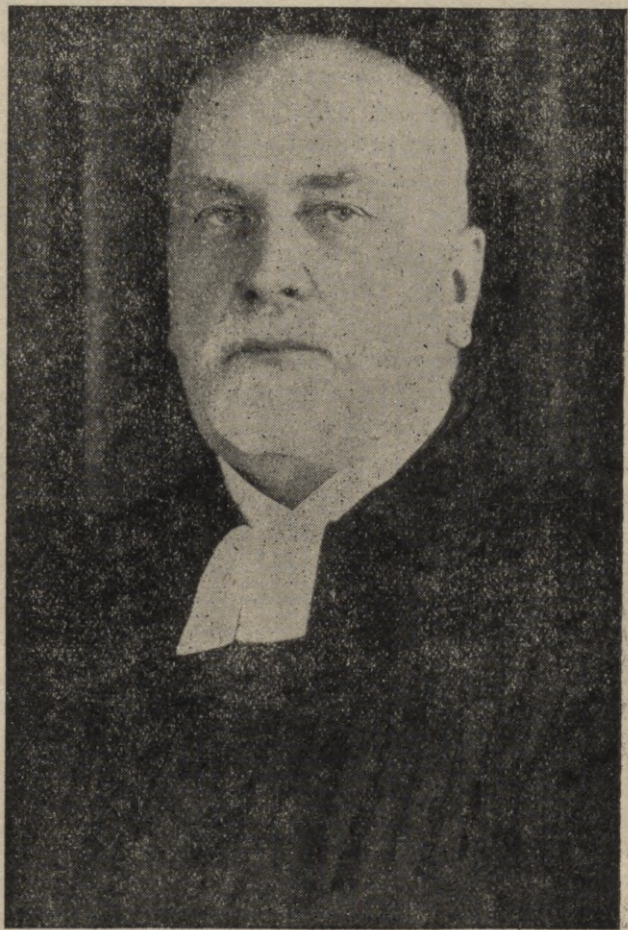
Lutriņu draudzei Grinbergs palicis atmiņā kā labs dvēseļu kopējs, spējīgs runātājs, rūpīgs un tēvišķi gādīgs mācītājs. Ļoti daudz laba lutriniešiem G. darījis 1905./6. gadā, izglābdams no nāves soda daudzus revolūcijas dalībniekus. Te G. parādījis īstu kristīgumu — viņš aizstāvējis un izglābis arī dažu savus ienaidniekus — tos, kas revolūcijas straujuma bija vērsušies pret viņu un baznīcu.

Sevišķu ievēribu pelna G. lielā labsirdība un izpalīdzība, kas bieži vien nonākusi līdz sevis paša aizmiršanai. G. bijis spējīgs uzpurēties līdz pēdējai iespējamībai — viņš palīdzējis katram lūdzējam, ziedojot savus spēkus un personīgos līdzekļus. Piem. reiz kādās mājās (K.) bērnu pārklaušināšanā viņš atradis divas pamestas bārenītes. Mazāko un vārgāko

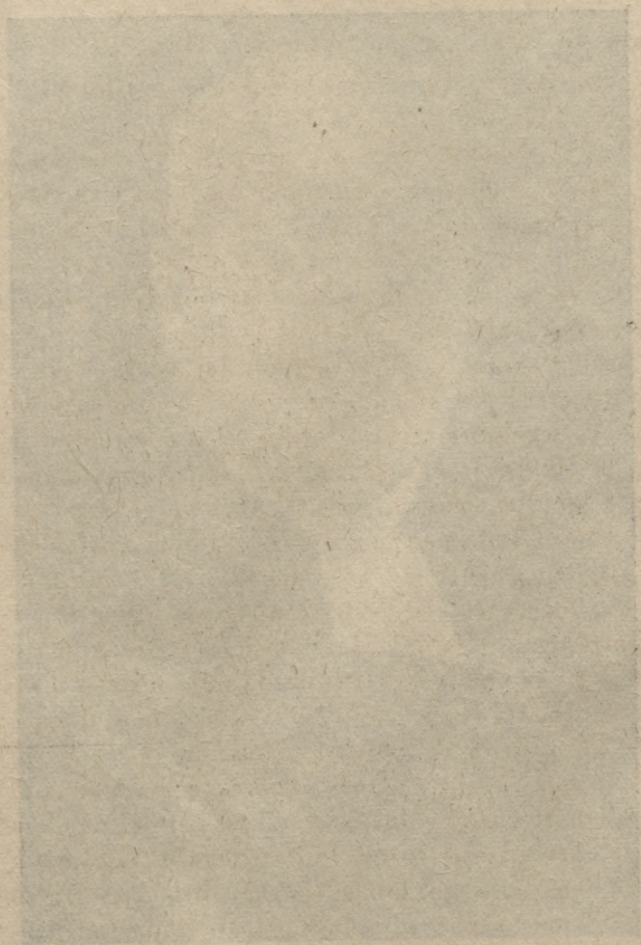

G. A. Brilings.

V. Kupfers.

Grinbergs tūlīņ nolēmis ņemt pie sevis, bet kād lielākā meitene raudājusi — bijis zēl šķirties no māsiņas, G. daudz nedomādams satinis abas meitenes savā kažokā un pārvedis mājās. G. abas bārenītes izaudzinājis un izskolojis — tagad tās izgājušas tautās un audzina pašas savas meitas un dēlus.

16. Georgs Adolfs Brilings (Brieling) 1909.-1921. Dzimis Līvanos 1874. gada 5. jūlijā, kā fabrikas direktora Albiona dēls. Apmeklējis vispirms kādu Rīgas privātskolu un elementārskolu. Pēc tam Rīgas pilsētas ģimnāziju no 1890.—1896. gadam. Studējis Terbatā no 1896.—1902. gadam. Pēc studiju beigšanas palicis vēl vienu gadu Terbatā kur nodarbojies ar etnografijas studijām. No 1903.—1904. gadam B. darbojies, kā skolotājs Aizputē, kur tajā pašā laikā nokalpojies arī praktisko gadu pie mācītāja Urbana 1904. gadā 4. decembrī Jelgavā ordinēts par adjunktū mācītājam Zakranovicam Lielaucē. Šeit adjunkta amatā bijis līdz 1906. gadam un pēc tam pārgājis par mācītāju uz Landzes un Užavas draudzi. No 1909. gada Lutriņu mācītājs: šeit viņu 22. maijā introducējis generalsuperintendents Bernevics. Lutriņu draudzē B. darbojies līdz 1921. gadam ar pārtraukumu no 1915.—1917. gadam. 1921. gadā viņš aiziet uz savu pirmo draudzi Landzi. 1935. gadā emeritējies un miris 1938. gadā 14. janvārī Ventspilī.

Brilings kā draudzes darbinieks pazīstams, kā stipra rakstura cilvēks; noteikts un ar nelokamu gribu, bet reizē ar to arī ļoti sirsnīgs un atsaucīgs,

Savā darbības laikā Lutriņu draudzē B. piedzīvojis smagu pārbaudījumu. 1914. gada beigās, isi pēc pasaules kara sākšanās, viņš kādās viesībās izteicis domas, kuŗās izskanējusi pārliecība par drīzu labvēlīgu kara iznākumu Vācijai. Sakarā ar to B. apsūdzēts. — Sūdzības sekas bija viņa apvainošana Krievijas valsts nodevībā un izsūtīšana. 1918. gadā

vācu okupācijas varai valdot Kurzemē B. no trimdas atgriezās un turpināja strādāt pamestā darba laukā. Bet drīz vien Brilingam radās nopietnākas nesaskaņas ar draudzi viņa vāciskās pārlicības un citu iemeslu dēļ. Šo nesaskaņu dēļ B. no Lutriņiem aizgāja uz Landzi 1921. gadā.

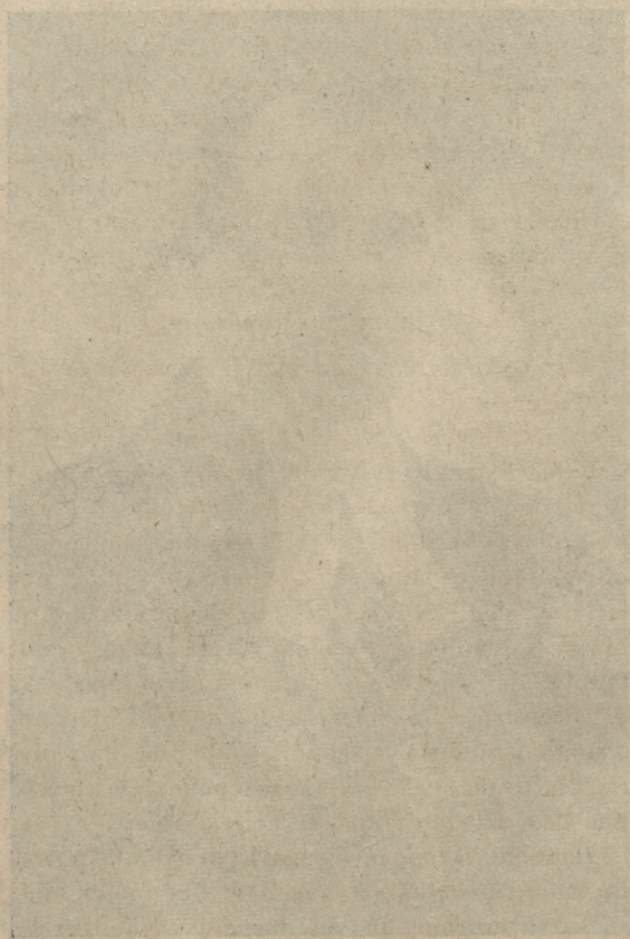
Vilhelms Kupfers (Kupffer) 1922.—1930. Dzimis Jelgavā 1863. gadā 13. aprīlī kā mācītāja Teodora dēls. Apmeklējis Dannenberga un Adolphi privat-skolas un Jelgavas ģimnāziju, kuŗu beidzis 1881. gadā. Studējis Terbatā 1881.—1886. gadam („Curonus“). Pēc tam vēl vienu gadu studējis Erlangenā un Getingenā. No 1887.—1896. gadam strādājis kā skolotājs Reveles vācu ģimnāzijā. No 1896.—1898. gadam Popes-Rindas draudzes mācītāja adjunkts un no 1898.—1921. gadam Zlēku draudzes mācītājs. No 1921.—1933. gadam Saldus vācu draudzes mācītājs. Šīni laikā bijis arī Lutriņu draudzes pastāvīgs vikārs. 1933. gadā emeritējies. Vēl joprojam darbojās, kā Kurzemes vācu draudžu prāvests, kādā amatā iecelts 1932. gadā.

Kupfers nav bijis pastāvīgs Lutriņu draudzes mācītājs, bet sava ilgā un pastāvīgā vikariāta dēļ viņš dabīgi iekļaujas Lutriņu mācītāju rindā. Draudzei par Kupferu palikušas ļoti labas atmiņas, jo viņš bija pazīstams ar savu tēvišķīgumu, lielo vienkāršību, patieso sirsnību un atsaucību.

17. Jānis Kangars 1930.— Dzimis 1907. gadā 15. martā Valmieras apr. Skaņkalnes pag. kā lauksaimnieka Pētera dēls. Apmeklējis Jaunates pamatskolu un Mazsalaces ģimnāziju, kuŗu beidzis 1926. gadā. Studējis sākot ar 1926. gadu Latvijas Universitātē („Frater Livonicus“) un Teoloģiskā Institutā, kuŗu beidzis 1930. gadā. Praktisko gadu nokalpojis pie prāvesta Reinharda Jelgavā (1928.—1930. g.) 1930. gada 22. jūnijā Rīgā bīskāpa Irbes ordinēts. Īsi pēc

J. Kangars.

tam (28. jūnijā) ievēlēts par Lutriņu un Vārmes draudžu mācītāju. Biskāpa Irbes introducēts 1931. gada 31. maijā. 1932. gadā beidzis Oratorikumu. L. U. teoloģijas fakultāti beidzis 1933. gadā un pēc tam trīs gadus studējis tieslietas. Sakarā ar attiecīgo pārbaudījumu izturēšanu Izglītības ministrijā, 1934. gadā ieguvis pilnas pamatskolas skolotāja tiesības un 1937. gadā pilntiesīga ģimnazijas skolotāja tiesības. — Bez mācītāja amata darbojas arī kā skolotājs Bekeres ģimnazijā Rīgā un Lutriņu 6-kl. pamatskolā. Reizē ar to ir arī 14. Kuldīgas aizsargu pulka vecākais mācītājs.

Pārējie baznīcas darbinieki.

Lutriņu draudzē mācītāja Rozenbergera (jun.) laikā baznīcas dzīvē sāk zināmu nozīmi iegūt t. s. „baznīcas vecajie“. Mācītājs no draudzes locekļu vidus izmeklēja dievbijīgus, krietnus cilvēkus, kuŗus tad iecēla baznīcas vecajo amatā.

**Baznīcas
vecajie.**

Baznīcas vecajos parasti izraudzīja pa vienam no katra draudzes novada — viņu skaits bija nenoteikts (apm. 10). Šo vecajo darbībā parādījās pirmās draudzes pašvaldības pazīmes. Tajā laikā draudžu pašvaldības jau diezgan pilnīgi bija izveidojušās Vidzemes draudzēs t. s. baznīcu konventos. Kurzemē, kur vispār nospiedošā vairākumā valda baznīcu patronimuižnieki, draudžu locekļiem, zemniekiem, nekādas tiesības draudžu pārvaldišanā netiek dotas.

Minētiem vecajiem pagaidām nekādu noteiktu tiesību draudžu lietās vēl gan nav, bet tomēr viņiem jau ir sava nozīme un arī iespaids draudzes lietu kārtošanā. Piem., viņi bija tuvākie padomdevēji mācītājam dažādās lietās, kā: ēku būvju un remontu lietās, nespējnieku pabalstu izlemšanā un taml. Jau kā organizēta vienība, baznīcas vecajie uzstājās pēc mācītāja Rasona nāves, kad konsistorija gribēja drau-

dzei iecelt jaunu mācītāju-vācieti. Vecajie aizstāv draudzes nacionālās intereses, prasot mācītāju-latvieti (Grinbergu). Vecajie vāc parakstus, izgatavo lūgumus un sūdzības, sūta uz konsistoriju delegācijas un taml. Baznīcas vecajo pašdarbība varēja izpausties tamdēļ, ka Lutriņu draudzē, kā kronim padotā, bija lielāka brīvība, ne kā muižnieku patronata draudzēs, kur visa noteikšana bija muižniekiem.

Baznīcas vecajiem viņu tieši uzdevumi gan bija paredzēti citādi. Viņu pienākums bija: būt par mācītāja tiešiem palīgiem draudzes garīgā apkopšanā, lai draudzes locekļi vestu kārtīgu, kristīgu dzīvi. Pašiem ar savu priekšzīmi šādu dzīvi veicināt un vajadzīgos gadījumos draudzes locekļus norāt un pamācīt, aizrādot tiem viņu kļūdas un pārkāpumus.

Par visiem daudz maz ievērības cienīgiem notikumiem draudzē vecajiem bija jāziņo mācītājam. Tādā kārtā mācītājam vienmēr bija cieši sakari ar visu drudzi. Vecajie no mācītāja atkal saņem norādījumus un pamācības, kā kuŗo reizi izturēties un rīkoties. Vecajie ir arī tie kuŗi palīdz mācītājam amata darbus izpildīt. Piem., vecajie lielāko daļu mirušos pavadīja (aplasīja) uz kapiem. Notes jeb steidzamības kristību — kā tas ļoti parasts Vidzemes draudzēs — vecajie izpildīja gan tikai ļoti retos gadījumos.

Pērminderi. Blakus šiem baznīcas vecajiem ir otra grupa, t. s., baznīcas pērminderi. Pērminderu pienākums Lutriņu draudzē ir vienīgi kārtības uzturēšana dievkalpojumos, kolektēšana, pakalpošana mācītājam u. t. t. Ļoti bieži baznīcas vecajie un pērminderi ir vienas un tās pašas personas. — Kaut arī ar mazu izšķirību, tomēr šādas divas baznīcas darbinieku grupas ir pastāvējušas līdz pasaules kaŗam. Līdzīgs stāvoklis ir arī tagad: draudzes padomes locekļi un pērminderi. Arī tagad daļa draudzes padomes locekļu ir pērminderi, bēt

ir arī pērminderi, kuŗi nav draudzes padomes locekļi. Pārmaiņas ir vienīgi draudzes pārvaldes lietās, jo draudzes padomes locekļiem tagad ir pašvaldības tiesības. Pērminderu stāvoklis ir agrākais, nācis klāt tikai viens jauns uzdevums — garīgās literatūras izplatīšana.

Ķesterā (priekšdziedātāja) uzdevums bija dievkalpojumos spēlēt ērģeles un tajos laikos, kad baznīcā ērģeles nav bijušas, vadīt dziedāšanu. Tas arī bija jādara citās vietās, kur dziedāšanu nepavadīja mūzika, kā: kapsētās bērnu gadījumos, māju bērnu pārklaušīnāšanās u. t. t. No tam ķesteris dabūjis arī savu nosaukumu — priekšdziedātājs. Ķestera uzdevums bija arī mācītājam palīdzēt pie iesvētamo sagatavošanas, rakstu darbiem u. t. t. Arī draudzes vizitācijās, bērnu pārklaušīnāšanās u. c. mācītāju pavadīja ķesteris.

Tagadējā laikā ķesterā vienīgais pienākums ir ērģeļu spēlēšana baznīcas dievkalpojumos,

Baznīcas kalpam vienmēr ir bijuši un arī tagad ir sekoši uzdevumi: zvanīt, baznīcu uzpost un iztīrīt, to noslēgt un apsargāt. Reizē ar visu to kalpot arī mācītājam.

Ķesteris.

Baznīcas kalps-zvaniķis.

Pie baznīcas durvīm dievkalpojumu laikā dāvanas lūgušies nespējnieki. Ar laiku šis ieradums izvērties par oficiālu amatu. Nespējniekiem pa daļai uzdots, pa daļai viņi paši uzņēmušies baznīcas durvju sargāšanu, par ko viņi kā algu saņēmuši baznīcēnu dāvanas. Tagad šāda veida durvju sargāšana vairs nenotiek.

Durvju sargi.

Pasaules kaŗa laikā Lutriņu draudzē baznīcas vecajo un pērminderu amati bija likvidējušies. Pēc kaŗa, ievēlot draudzes padomi, sākot ar 1920. gadu padomes locekļi izpildīja bijušo baznīcas vecajo pienākumus un izmantoja viņu tiesības, bet tagad jau daudz plašākā mērā. Arī pērminderu pienākumus izpildīja draudzes padomes locekļi. Oficiāli pērminderu amats draudzē tika atjaunots sākot ar 1932. gadu.

Ierašas.

Ievēribu pelna ipatnējās ierašas, kuņas pastāvēja Lutriņu draudzē saistītas ar sakraliem izpildījumiem.

Tautu
meitas pūrs
un kāzas.

Lielā cieņā bija senlatviešu tikums — tautu meitas bagātais pūrs. Vispār bija pieņemts un no- teiktas tās mantas un to daudzums, kuņām vajadzēja atrasties pūrā. Atkarībā no vecāku turības un sa- biedriskā stāvokļa meitu pūri sadalījās trijās šķirās: dižo (lielo) saimnieku, mazo saimnieku un kalpu meitu pūrs. Dižo saimnieku meitu pūrs bija: 30 dalderi naudā, 1 zirgs ar pajūgu, 3 govys un sīkie lopī pēc vajadzības Divas pūra lādes, gulta un galds. Pūra lādēs atradās: divi duči gultu segas un tikpat daudz viriešu kreklu. Viens ducis villaiņu (seģeņu) un vairāki gabali linu un vilnas audeklu — atsevišķs gabals ligavaiņa laulību uzvalkam. Trīs duči prie- vītes, tikpat daudz dvieļi, palagi, cimdu un zeķu pāri un citas mantas. Mazo saimnieku meitām pūrs ap- mēram uz pusi mazāks, bet kalpu meitām vēl mazāks. Pēdējo pūra piederums bija viena govys, pūra lāde ar ligavaiņa uzvalka drēbi, 6 gultas segām, villaini vīra mātei, dvieļi, palagi, cimdu un zeķu pāri pa ducim. Jāatzīmē, ka pūrā atrodošās drēbes nedrīkstēja pirkt vai arī likt svešiem gatavot. Visam vajadzēja būt pašas- līgavas darinātam. Paligi pūra darināšanā drīkstēja būt vienīgi tuvākie ģimenes locekļi, galvenā kārtā māte.

Kā pirmā velte no pūra nāca par labu mā- citājam, ko viņam pasniedza tautu meita — līgava at- braucot pie „rādīšanās“. Parastā velte bija cimdu pāris.

Nākošā velte tika pasniegta ligavaiņa mātei „par dēliņa audzēšanu“. — Šī velte bija villaine, ar kuņu jaunā vedekla apsedza māti kāzu dienas vakarā. — Jo lielāka, mīkstāka un biezāka bija villaine, jo lielāks bija vedeklas gods. Tapat veltes šinī gadījumā dabūja ligavaiņa tuvākie radi — brāļi māsas u. c. — Tiem parastās veltes bija cimdu un zeķu pāri.

Kāzas noteikti notika ligavas vecāku mājās. Ja ligavai vecāki bija miruši, tad vecāku pienākumu — kāzu sarīkošanu — uzņēmās kāds no ligavas radniekiem. Kāzu svinēšanu ligavaiņa mājās uzskatīja par apkaunojumu ligavai un visiem viņas radiem.

Kāzu dienas rītā ligavainis ieradās ligavas mājās, no kurienes tad ar visiem kāzu viesiem devās uz laulībām baznīcā. Jauno pāri veda kāds ligavas tuvinieks, parasti krustēvs. Vedējs tagad saucās „dižais vedējs.“ Pēdējam vārdam ir sava dziļāka nozīme: te slēpjās vēlējums, lai jaunam pārim būtu dižena dzīves laime, dižena bērnu saime, dižena manta u. t. t. Dižais vedējs ieveda arī jauno pāri baznīcā. Jaunam pārim par godu, ceļā no baznīcas uz mājām, katrs kaimiņš turēja par savu pienākumu uzcelt goda vārtus. Vārtus parasti noslēdza t. i. aizsprostoja ar šķērskoku. (Sakarā ar senlatviešu ticējumiem to darija tamdēļ, lai ļaunie gari netiktu vārtiem cauri.) Pie katriem vārtiem braucējiem bija jāpietura un ligavainim jāpamielo sapulcējušies goda vārtu cēlēji, kas parasti šeit jauno pāri sagaidīja ar muziku un dziesmām. Tikai pēc sagaidītāju pamieļošanas, pēdējie atdarija vārtus un jaunais pāris ar kāzu viesiem varēja braukt tālāk. Pagājušā gadu simteņa pēdējā pusē sagaidīšana pie vārtiem izbeidzās.

Tagad vārtu atdarīšana bija jāizdara dižam vedējam. Viņš to drikstēja darīt tikai tad, kad bija — uz šim nolūkam ierīkota galdiņa — nolīcis ēdienus un dzērienus t. i. bija devis veltes. Tikai tad drikstēja vārtus atvērt — aizkrustojumu noņemt un braukt tālāk. Šīs formalitātes neievērošanu un izlaušanos cauri vārtiem uzskatīja par lielu negodu un nabadzības apliecinājumu kā ligavainim tā dižam vedējam.

Kāzu viesībās, bez vispār pazīstamās jaunā pāra „mičošanas“ (jaunā pāra ievadīšana vīra un sievas kārtā kāzu dienā pulksten 24-os) tika sarīkots t. s.

„polis“, kas tika izpildīts tūlī pēc mičošanas. Polis bija speciala kāzu deja: tā iesākās ar frankusēzi (kadrilli) un beidzās ar dažādiem kombinētiem gājieniem (atgādina polonēzi). Viens no šiem gājieniem bija ligavas pūra apskatīšanas gājiens. Tas notika tā, ka visi poļa dalībnieki, kopējā gājienā, rindā cits aiz cita apstaigāja kāzu namu un visu saimniecību. Šāds gājiens sevišķi tika rūpīgi un plaši izvests tādos gadījumos, kad ligava pūrā saņēma līdz kāzu mājas. Poli vadīja dižais vedējs, viņam sekoja jaunais pāris un pēc tam visi pārējie kāzu viesi. Piedalīšanās poli bija obligāta visiem viesiem. Bija liels apvainojums kāzu rīkotājiem, kādam poli nepiedalīties jeb aiziet no kāzu nama pirms mičošanas un poļa.

Kāzas svinēja parasti trīs dienas un trīs naktis. Dižie saimnieki pat veselu nedēļu t. i. līdz tam laikam kad jaunā sieva bija jāved uz vīra mājām. Jo parasti nākamā svētdienā pēc laulībām jauno sievu līdz ar visu pūru pārveda pie vīra. Lai samierinātu mājas ļaunos garus sieva nolika dāvanas gariem: klēti, pavārdā, pagrabā u. t. t. Arī šie atkāzas svinētas vēl dažas dienas. Šādās dižo kāzu reizēs viesības notikušas pārmaiņus vienu dienu ligavas, otru ligavaiņa mājās, jo vienās mājās nepaspēja uz reizi sagatavot tik daudz ēdamā un dzeramā. Tādā veidā kāmēr vienās mājās dzīvoja kāzenieki, otrejās pa to laiku gatavojās uz jaunu uzņemšanu.

Lutrinieši pazinuši arī ligavu zagšanu. Kā pēdējais zināmais gadījums noticis ap pag. g. s. vidu, kur kaimiņu pagasta T. māju saimnieka dēls nozadzis Lutriņu V. māju saimnieka meitu. Parasti gan lutrinieši precējušies ar tuviem kaimiņiem un tuviem radiem.

Tikai dažus desmitus gadus atpakaļ sāka izbeigties seno latviešu paraša t. s. „mironu vākēšana“ (apsargāšana). Mironis bija jāšargā lai velns nepaņemtu viņa dvēseli. Vākēšana notika katru nakti no

Bēru
ierašas.

miršanas līdz apglabāšanas dienai. Vāķētāji bija mirušā tuvinieki, radi un kaimiņi — viņi laiku pavadīja dziedādami dziesmas par nāvi un mūžīgo dzīvību. Vēl tagad dažos gadījumos notiek vāķēšana, bet gan tikai pēdējo nakti pirms bērēm un bērū dienā līdz braukšanai uz kapiem. — Tāpat kā ligava sagatavoja pūru uz kāzu dienu, tā arī sirmgalvji sagatavoja t. s. „mirstamo pūru“. Mirstamā pūrā ietilpst vispirms pašam mirējam vajadzīgās drēbes, divieļi zārka nešanai, bieži vien arī zārks. Bez šīm minētām lietām pūrā vēl bija: 8 tautiskiem ornamentiem izrakstītas prievītes un 7 pāri cimdu jeb zeķu (parasti cimdi). Mirstamo pūru bērū dienā pirms braukšanas uz kapiem izdalīja mirušā meita jeb vedekla: sešiem liķa nesējiem ar prievītēm plecos uzsēja cimdu pārus un uz rokām augšpus elkoņiem piesprauda melnas lentītes ar baltiem krustiņiem lentīšu galos. Septītais cimdu pāris arī līdz ar prievīti tika pasniegts t. s. „aplasītājam“, — mācītājam jeb citam pavadītājam. Astoto prievīti apsēja ap krustu, ar to piesaistīja un nodrošināja mirušam mūžīgas dzīvošanas iespējas. — Simboliski domāta mirušā piesaistīšana pie krusta un krustā sistā Pestītāja. Kad pēc garīgās izvadīšanas zārku iznesa no istabas, tad pār šīs istabas sliekšni izlēja spaini ūdens — tā bija mājas šķīstīšana. Istabas grīdā, kur bija nolikts zārks, iesīta trīs naglas. Ar to simboliskā veidā pie grīdas pienagloja nāvi, lai tā nevarētu ieiet pārējās istabās un nepaņemtu vēl citas dzīvības. Uz kapiem nekad nebrauca pa ganību ceļiem vaj pa apsējamiem laukiem arī ziemas ceļā nē, jo tur, kur pāri braucot bērinieki ar liķi, »apmirstot« visa dzīvā radība. Tirumos arī turpmākos gados vairs labība neaugot. Šī paša iemesla dēļ liķi neveda arī pāri ūdeņiem — diķiem, ezeriem un upēm, jo tad tur zivis apmirstot. — Lai mirušo neapsaldētu, uz kapiem braucot zārku vienmēr apsedza, tāpat arī

kapā zārku apsedza ar palagu un gultas segu. — Kapos bērū gājienu sagaidīja sapulcējušos pavadītāju pulks dziesmu dziedot. Kapos liķa nesēji cimdus ar prievītēm no pleciem noraisīja un paturēja sev kā velti par liķa nešanu. Bet pie rokām piespraustās lentites iemeta vaļējā kapā. Lentišu kapā mešana norādīja uz to, ka tagad dzīvie pilnīgi atraisās no mirušā (šķīstīšanās doma.) Pēc apglabāšanas no aizbērtā kapa aizejot bērinieki uz krusta nolika naudu t. i. meta ziedus (ziedojumus) — katra pavadītāja pienākums bija mest šos ziedus. Sevišķi to nedrīkstēja nedarīt tuvinieki. Pēc apbedīšanas pie kapiem sarīkoja bērū mielastu, sevišķi tiem, kuŗi nebija lūgti uz bērēm mājās. Bēres tika svinētas priecīgā noskaņojumā, sevišķi vecu ļaužu bērēs dziedāja un dejoja. Arī jaunu mirušo bērēs, bērū otro dienu svinēja priecīgā noskaņojumā, kā mirušā jaunieša kāzu dienu.

Minētās senču parašas Lutriņu draudzē, pa lielākai daļai ir jau iznikušas. Tās tomēr pa daļai vēl tagad diezgan stingri tiek ievērotas un izpildītas vecākās saimnieku ģimenēs.

Draudzes saimnieciskā dzīve.

Draudzes pārvalde.

Lutriņu draudzes saimniecisko dzīvi tās lielāko pastāvēšanas laiku — līdz pat pasaules kaŗam pārzināja kroņa baznīcu priekšnieks. Tā kā šāds priekšnieks nedzīvoja draudzē, bet bija pārzinis par plaša apgabala vairākām draudzēm, tad reizē ar garīgo lietu pārzināšanu arī saimniecisko lietu pārzināšana piekrita mācītājam. Mācītājs ziņoja par trūkumiem un vajadzībām draudzē baznīcu priekšniekam, un pēdējais deva norādījumus un rūpējās par šo vajadzību apmierināšanu. Lai pārliecinātos par draudzes stāvokli un saimniecību, baznīcu priekšnieks izdarīja draudžu vizitācijas (apskates). Vizitācijas tika izdarītas sadarbojoties ar konsistoriju un prāvestu, tādā kārtā tika kontrolēta arī draudzes garīgā dzīve.

Pēc pasaules kaŗa, patstāvīgā Latvijas valstī, draudzēm tika dotas pašvaldības tiesības. Kā saimniecisko lietu kārtotāju katra draudze no sava vidus izvēlēja padomi ar izpildorganu — valdi un baznīcas priekšnieku. Lutriņu draudzē pirmā padome izvēlēta 1920. gadā. Kopš šī laika Lutriņu draudzē bijuši sekoši baznīcas priekšnieki :

1. Jānis Feldmanis, Ratniekos . . . 1920.—1922. g.
2. Jānis Burkevics, Jēčos 1922.—1923. g.
3. Miķelis Grīslis, Durbjos. 1923.—1929. g.
4. Jānis Feldmanis, Ratniekos . . . 1929.—1932. g.
5. Teodors Jirgensons, Jātniekos . . 1932.—

Garīgo lietu kārtošana kā agrāk, tā arī tagad atrodas vienīgi mācītāja rokās. Par savu darbību mācītājs ir atbildīgs vienīgi savai garīgai priekšniecībai. Saimniecisko lietu kārtošanā mācītājs sadarbojas ar draudzes padomi un valdi, kuŗas loceklis viņš ir sava amata dēļ.

Draudzes ienākumi un izdevumi.

No draudzes dibināšanas līdz 1920. gadam tās vienīgie kārtējie ieņēmumi ir bijušas baznīcas kolektes. Draudzei nav citu ienākumu, piem. muižnieku iemaksas, ienākumi no īpašumiem, noguldījumiem un taml.

Baznīcas īpašumi: mācītāja muiža un mācītāja muižas pagasta mājas bija nodotas baznīcas darbinieku, galvenokārt mācītāja lietāšanā un izmantošanā.

Draudzei nav bijuši arī lieli tekoši izdevumi, jo visi baznīcas darbinieki noalgoti natūrā un būves izveda uz valsts rēķina. Kā galvenie kārtējie izdevumi baznīcas rēķinos minēti vienīgi dievgalda vins, oblates un baznīcas apgaisošana. Bez tam arī vēl citi neredzēti izdevumi, sīki remontu un taml.

Kolektēts visos kārtējos un svētku dievkalpojumos 2 reizes: pirmā kolekte nāca par labu draudzes vispārīgām vajadzībām un otrā — par labu speciālām vajadzībām, galvenokārt nespējniekiem. Otrā kolekte nākusi par labu daudzas reizes arī atsevišķām vajadzībām: neredzīgiem, misijai u. t. t.

Pārskatam pievedīšu izvilkumus no 1912. gada draudzes budžeta:

a) baznīcas kase:

Atlikums no 1911. gada.	2 rubļi 76 kap.
Ienākumi no pirmā upura.	49 " 7 "
	Kopā . . 51 rublis 83 kap.
Izdots dažādām baznīcas vajadzībām	46 " 10 "
Atlikums uz 1913. gadu.	8 rubļi 73 kap.

b) nabagu kase:

Atlikums no 1911. gada	45 rubļi 35 kap.
Ieņēmumi: II. kolekte, krusta nauda un zied.	89 " 60 "
	Kopā . . 134 rubļi 95 kap.
Nabagu apgādāšanai izdots	65 " 50 "
	Atlikums 69 rubļi 45 kap.

Bez tam vēl ieņemts no II. kolektes atsevišķām vajadzībām par labu, kā: pagānu misijai, neredzīgiem, kurlmēmiem, spītāligiem, apdegušiem u. t. t. kopsummā 51 rublis 20 kapeikas. Apmēram šādu baznīcas kases pārskatu var vērot visu draudzes pastāvēšanas laiku līdz pasaules kaņam. Minētie ienākumu avoti, tāpat arī izdevumi ir bijuši vienmēr vieni un tie paši. Kases skaitļos sevišķi uzkrīt viena lieta, ka nabagu kases apgrozījums ir vairāk kā divreiz lielāks par vispārējo draudzes kasi. Tas pierāda, cik liela vēriba piegriezta nabagu apgādāšanai no draudzes puses.

Draudzes saimnieciskā dzīvē apstākļi stipri grozījušies pēckaņa laikā ar jaunās baznīcas dzīves iekārtas nodibināšanos. Izdevumi pavairojušies, jo zemes īpašumiem samazinoties. baznīcas darbinieki jāatalgo ar naudu, kā arī pašai draudzei tagad jāuztura baznīcas ēkas u. t. t. Bet arī ienākumi, sakarā ar draudzes nodokļu ieviešanu, pavairojušies. Pārskatam pieveidišu pēdējā, pagājušā, 1937. gada draudzes kases apgrozījumu:

a) ienākumi:

atlikums no 1936. gada	Ls 1227,95
baznīcas nodoklis	„ 2419,27
baznīcas kolektes	„ 189,38
dažādi ienākumi	„ 29,50
<u>Kopā</u>	<u>Ls 3866,10</u>

b) izdevumi:

baznīcas darbinieku algas	Ls 1506,62
apkurināšana un apgaismoš.	„ 488,04
nodokļi	„ 356,76
remonti	„ 114,28
vīns un oblates	„ 20,50
kancelejas izdevumi	„ 38,15
dažādi izdevumi	„ 72,32
<u>Kopā</u>	<u>Ls 2596,67</u>
Atlikums uz 1938. gadu	Ls 1269,43.

Draudzes pašreizējie, galvenie ienākumi ir draudzes locekļu nodokļi, kuņi, sakarā ar 1934. gada 20. septembra Latvijas valdības izdoto baznīcas likumu, ir obligāti visiem iesvētītiem draudzes locekļiem. No Latvijas ev.-lut. baznīcas sinodes nodokļu likme ir noteikta tāda, ka katru gadu draudzes locekļiem jāmaksā vienas dienas algas apmērs. Minimālā maksa ir noteikta vīriešiem Ls 2,—, bet sievietēm Ls 1,50; bez tam vēl zemes īpašniekiem 2 sant. no pūrvietas, tāpat arī no citiem īpašumiem 2 sant. par katriem 50 taksācijas latiem. Vērā ņemot Lutriņu draudzes nelielo locekļu skaitu un samērā lielos izdevumus, draudzes padome uz valdes priekšlikumu nolēma š. g. 9. marta sēdē dibināt atsevišķu fondu draudzes ēku remontiem un jaunbūvēm. Šim fondam par labu turpmāk katram draudzes loceklim būs jāmaksā gadā 50 sant. un zemes īpašniekiem 2 sant. no pūrvietas.

Mācītāja atalgojums.

Mācītājam visos laikos kā atalgojums dots lietāšanā, pārvaldīšanā un izmantošanā visa mācītāja muiža ar tai piederošām ēkām, dārziem aramzemi, pļāvām un ganībām. Mācītāja muiža pieder mācītājam ar ierobežotām īpašuma tiesībām kā „res extra commercium“. Tā tas ir bijis no draudzes sākumiem līdz pat pēdējam laikam. Bez šī atalgojuma mācītājam ir vēl bijuši citi ienākumi un tie ir sekoši:

a) 1806. gadā rentes naudas no mācītāja muižas pagasta mājām, „siecīņi“ (28 pūri rudzu, 28 pūri miežu un 28 pūri auzu), 6 dālderu naudas no draudzes muižām, 3 lielo svētku pirmo dienu I. kolekte un brīvas akcidentes par amata darbiem.

b) 1862. gadā ar sikiem pieaugumiem tas pats, kas 1806. gadā.

c) 1911. gadā viss tas pats iepriekšējais, bet no jauna nāk klāt 32 kubikasis malkas un 12 vezumi salmu.

d) 1937. gadā Ls 1000,— naudā un 8 kubik asis malkas.

Atkrit viss ienākums no mācītāja muižas pagasta (tāds vairs neeksistē), tāpat arī no bijušās mācītāja muižas atlikusi apm. viena ceturtdaļa.

Jāatzīmē, ka „siecīņi“ senāk mācītājam doti kopēji no muižām un zemnieku mājām.

Pārējo baznīcas darbinieku atalgojums.

Pastāvīgie algotie baznīcas darbinieki vienmēr ir **Ķesteris.** bijuši ķesteris (ērgelnieks) un baznīcas kalps (zvanīķis).

Ķesteris saņēmis lietāšanā, pārvaldišanā un izmantošanā līdz pasaules kaŗam Ķesteru mājas — 30 desetīnas aramzemes — un bez tam vēl:

a) 1806. gadā 3 pūrus rudzus, 8 pūrus iesalu, 1 pūru sāli, naudā 10 dālderus un I. kolekti no 3 lĶelo svētku otro dienu dievkalpojumiem.

b) 1911. gadā 8 kubikasis malkas, 4 vezumus salmus un dažas akcidenceces.

c) 1937. gadā 150 latus naudā. Zemi lietāšanā vairs nesaņēm.

a) 1806. gadā baznīcas kalps bija parasti kāds **Baznīcas kalps.** no mācītāja muižas pagasta saimniekiem. Viņš kā atalgojumu saņēma 3 pūrus rudzus, 1 pūru miežus un 3 pūrus iesalu.

b) 1937. gadā baznīcas kalps saņēm brīvu dzīvokli mācītāja mājā, izmantošanā 2,92 hektarus aramzemes, Ls 1,— no katra dievkalpojuma un dažas akcidenceces.

Nabagu uzturēšana.

Lutriņu draudzē pat līdz pasaules kaŗam nebija nabagu mājas, kur trūkumcietējus varētu novietot un apgādāt. Pagastu pašvaldības par nabagu apgādāšanu ir rūpējušās tādi, ka izsniedza tiem pabalstus naudā un graudā. Gadījumos, kur kāds nabags bija

slims un kopjams, tur pagastu pašvaldības maksāja attiecīgam mājas saimniekam par slimā kopšanu un uzturēšanu.

Arī no draudzes puses par nabagiem arvienu ir ticis gādāts. Nabagiem par labu nāca II. kolekte. Bez šiem sakolektētiem līdzekļiem nabagu apdavināšanai bija domāta t. s. „krusta nauda“. (Kapos pēc mirušā apglabāšanas bērinieki kā „ziedus“ — ziedojumus — uz krusta atstāja naudu.) Kāds no mirušā tuviniekiem jeb kapu uzraugs pēc tam šo naudu savāca un nodeva mācītājam ieskaitīšanai nabagu kasē. Dažās kapsētās bija ierasts krusta naudu tūlīņ uz vietas izdalīt sapulcējušajiem nabagiem.

Nabagu kases naudas summas izlietātas šādā kārtībā: Mācītājs laiku pa laikam sasaucis mācītāja muižā uz apspriedi baznīcas vecajos. Šajā sapulcē noskaidrojuši, kādiem trūkcietējiem un nabagiem palīdzība visvairāk vajadzīga. Un tad mācītājs ar baznīcas vecajiem, nabagu kases līdzekļu robežās, piešķīruši pabalstus trūkcietējiem. Pabalstus nabagiem izsnieguši baznīcas vecajie.

Šāda nabagu apgādāšana pastāvēja līdz pasaulē karaam.

Pēdējā laikā draudze par nabagiem vairs negādā. Baznīcā nabagiem par labu vairs nekolektē (pirmā kolektēšana arī no dievkalpojumiem izmesta sākot ar 1930. gadu).

Pat krusta nauda tikai retos gadījumos tiek izdalīta nabagiem. Pa lielākai daļai krusta naudu savāc kapu uzraugs kapu uzkopšanai par labu. Un pie tam arī šis pēdējās naudas kļūst arvienu mazāk, jo paraša uz krusta likt ziedus pamazām izbeidzās.

Senā paraša rūpēties draudzei par trūkcietējiem izbeidzās arī tamdēļ, ka tāda vairs nav vajadzīga, jo tagad vietējā pašvaldība sevišķi rūpējās arī par trūkcietējiem.

Pēc pasaules kara vargākiem nabagiem tika iekārtota patversme (Kumbros), bet tā kā tā izrādījās par neērtu un nepiemērotu, tad 1931. gadā nespējnieku patversmi ierīkoja likvidētās Lutriņu I. pakāpes pamatskolas telpās — tagad „Atpūtās“. Te nespējīgie nabagi tiek rūpīgi kopti un ar visu vajadzīgo apgādāti. Pārējie spējīgākie trūkcūcietēji, kurus šī patversme telpu trūkuma dēļ nevar uzņemt, mitinās tāpat kā senāk saimnieku mājās, saņemot pašvaldības pabalstus.

Kas attiecās uz nabaļu garīgo apkopšanu, tad pēdējos gados nespējnieku patversmē tiek noturēti dievkalpojumi vairākas reizes gadā.

No tumsas gaismā.

Apskatījām Lutriņu draudzes izcelšanās un at-
tistības gājumu, novedot to līdz tagadnei. Īsumā še
tverts viss līdzšinējais draudzes mūža gājums — veseli
300 gadi, kas ir diezgan ievērojams laika spridis vēsturē.

Draudzes sākumi redzami latviešu tautas sma-
gākā un tumšākā verdzības laikmetā. Tikai nedaudzi
vēstures liecinieki stāsta par šo laiku, bet tie ir jau
pietiekoši, lai no tiem spriestu par pagātnes grūtībām
un ciešanām. Klausu smagās nastas gūlušās arī uz
lutriniešiem. Lutriņu muižu hercogs konfiscējis kādam
muižniekam-revolucionāram, kas sodīts ar nāvi. Muiža
pēc tam nav vairs par dzimtu piešķirta, bet izdota
arendatoriem. Reizē ar muižu arendatora rīcībā bija
arī muižas zemnieki, kuŗus piespieda iet klausās tāpat
kā privāto muižu zemniekus. Pārējās Lutriņu draudzes
muižas, kā Jaunmuiža un Ošenieku, bija privatmuižas
(pēdējā kopš 1710. gada piederēja hercogam). Šo
muižu zemnieki gluži dabīgi, tāpat kā visās privātās
muižās, bija klausu ļaudis.

Lielas šausmas, smagas ciešanas un zaudējumus
Lutriņu draudzei sagādāja 18. g. s. sākumā izplatītais
mēris. Draudze tajā laikā pa pusei izmira. Vīsi
gatavojās nāvei un, kas spēja, lika pagatavot zārkus.
Zārki mājās bija nāves rēgi, tamdēļ tos noveda uz
baznicu un noglabāja baznīcas bēniņos līdz drīzai
vajadzībai. Daudzi nomira un tika paglabāti bez
zārkiem, jo nebija neviens, kas viņus iezārko. Bet
daudziem arī sagatavotos zārkus nevajadzēja, jo tie
izglābās no nāves. Tā kāda nāvei sagatavojusies
sieviete mirusi tikai 56 gadus pēc mēra. Piederīgie

uzzinājuši, ka viņai visus šos gadus zārks glabājies baznīcas bēniņos — zārks arī atradies, bet bijis nederīgs, jo tas no ilgās glabāšanās bijis sairis.

Mēris iznīcināja ātri, bet smagāki un ilgstošāki latviešus mocīja kļaušu jūgs un muižnieku bardzība. Tomēr te piepildījās bībeles vārdi: „Jo viņus apspieda, jo viņi vairojās!“ To pierāda tas, ka pēc mēra strauji iedzīvotāju skaits Lutriņu draudzē aug. Stiprais latviešu zemnieks nebija iznīcinams.

Cik beztiesisks toreiz bija zemnieku stāvoklis un kāda vērtība viņiem bija muižnieku acīs, to liecina pēdējo apiešanās ar zemniekiem. Kādā gadījumā muižnieks uz kārtīm iespēlē divus kaimiņu muižnieka strādniekus — vēlākos Č. un B. māju saimniekus un pret medību suni citu reizi iemaina zemnieku — vēlāko U. māju saimnieku. Tāpat bēdīgi slavena ir barona M. neģēlīgi netiklā apiešanās ar zemnieku meitām.

Lutriņu muižā bija pat algots kļaušinieku pērājs. Par tādu savā laikā iecelts J. māju saimnieks. Šis tautas mutē sauktais „milsterjānis“ izziņojis kļaušas — jājis no mājas uz māju ar lielu birku (koka dēlišu) saīni plecās. Katram saimniekam bija sava birka, kurā katru reizi saimnieks iegrieza robu „kā parakstu“ par ziņas saņemšanu. Milsterjānim otrs uzdevums bija kļaušinieku pēršana. Pēdējā „darbā“ viņam kā palīgs nozīmēts B. māju saimnieks. Šiem abiem saimniekiem par atalgojumu atlaistas kļaušas. — Vēl tagad kā mēms liecinieks tam laikam ir no Jaunmuižas netālā „bungu birze“, kurā vesti pērt zemnieki, lai muižā neatskanētu viņu vaidi un nopūtas.

Cik kļaušas bija smagas un dzīve grūta, to liecina tas, ka saimnieki ilgi mājās nav varējuši dzīvot — bieži tie mainīti, dažos gadījumos pat vairākas reizes vienā gadā, kā tas bijis K. un B. mājās, kur gada laikā pārmainīti trīs saimnieki.

Arī vēl dzimtbūšanas atcelšana 19 g. s. sākumā nenesa lielu laimi, jo rentes toreiz dažkārt bija grūtāk nomaksāt ne kā pildīt klaudas. Tikai tad, kad lutriniešiem vairs rente nebija jāmaksā muižas arendatoram, bet valstij (sākot ar pag. g. s. 60.—70, g.) stāvoklis pamazām uzlabojās. Sākumā tomēr klājās grūti, jo tikai A. māju saimnieks B. bez grūtībām samaksājis renti un vēl Kuldīgā nopircis krāšņu zīda vesti, kuŗu parasti uzvilcis svētdienās uz baznīcu ejot.

Lielsais saimnieku vairums dzīvojuši ļoti trūcīgos apstākļos. Daži no viņiem mēģinājuši rast ienākumus ārpus savām saimniecībām; braukuši peļņās, iesākuši dažādus veikalnieciskus uzņēmumus, kā tirgošanos ar kokiem u. t. t. Šādas nodarbības saimniekiem pa lielākai daļai atnesušas tikai zaudējumus, jo viņi, nodarbotamies ārpus savām mājām, pēdējās mazāk kopuši, tāpēc saimniecību ienākumi samazinājušies. Savu neveiksmīgo veikalu dēļ dažiem pat mājas bijis jāatstāj. Dažos gadījumos kalpi dzīvojuši turīgāki par saviem saimniekiem, jo viņiem tajā laikā bijis samērā liels atalgojums. Savās mājās noturējušies visi tie saimnieki, kuŗi rūpīgi un čakli kopuši savas saimniecības. Pēc pag. g. s. 70. gadiem vispārējie saimnieciskie apstākļi uzlabojās un sakarā ar to arī lutriniešu saimnieku stāvoklis kļuva stabilāks.

Drīz vien lutriniešu labklājība strauji vairojās un turība pieauga, jo rente valstij bija jāmaksā samērā maza un mājas nebija jāizpērk kā privatmuižu zemniekiem. Mājas piešķirtas dzimtīpašumā un rentes atlaistas 1900. gadā. Turības pieaugšanu lutriniešiem stipri veicina viņu māju lielās plātības un auglīgie lauki. Materialais stāvoklis uzlabojās tik tālu, ka pag. g. s. beigās lutrinieši bija pieskaitāmi pie turīgākiem ļaudīm plašā apkārtnes novadā. Turība un labklājība turpināja pieaugt līdz pasaules kaŗam.

Kaŗš kā negaidīts, bargs negaiss izpostīja mantu un daudziem ģimenes laimi. Daudzi lutrinieŗi aizklīda sveŗumā, daudzi piedalījās pasaules kaŗā un Latvijas brīvības cīņās, daudzi no viņiem ziedoja savas dzīvības. Atzīmējams ņeit ir arī gadījums, kad 1919. gada martā Saldū pie Latvijas jaunās armijas virspavēlnieka (B.) ieradās kāds vecāks Lutriņu saimnieks (R.) ar ņādu ziņojumu; „Pulkveŗa kungs, jums kaŗotāji ir vajadzīgi, atvedu arī savus abus dēlus — apģērbti viņi ir un maize arī kādam laikam ir līdz no mājas, dodat tikai ieročus, lai viņi iet uzvarēt jeb mirt par Latvijas brīvību.“

Cīnītāju upuris tika algots ar brīvās Latvijas iegūšanu. Radās nekad vēl nebijuŗi apstākļi, kas dēva iespēju dzīvei veidoties, pilnīgākai, labākai un laimīgākai tapt. Tas pastiprinātā kārtā notiek seviŗķi pēdējos gados brīvā, vienotā Latvijā. ņo draudzes vēstures gājumu var apzīmēt ar vārdiem — no tumsas gaismā. No pagātnes tumsas — smagās, grūtās dzīves līdz tagadnes gaismai — brīvībai, vienībai, laimei un labklājībai — pretīm nākotnei, vēl lielākai pilnībai — laicīgai un mūŗīgai svētībai.

Gala vārds.

Savai mīļai Lutriņu draudzei veltīju šo rakstu sakarā ar draudzes 300 gadu pastāvēšanu.

Nobeidzot šo apskatu par draudzes dzīvi jāliecina, ka Dievs brīnišķīgi ir vadījis draudzes un līdz ar to visas latviešu tautas likteņus. Lielais Dievs, kas žēlastību rāda un svētību viež visai pasaulei, nekad nav atstājis, bet vienmēr vadījis latviešu tautu. — Cik bēdīgi, ka univerzalo mīlestības Dievu mūsu zemē sveša vara kādreiz uzskatīja tikai par savas labklājības vairotāju, atļaudamās Dieva vārdā latviešu tautas nospiešanu verdzībā. Bet Dievs pierādīja, ka Viņš ir taisnības un patiesības Dievs — „viņš lepnos nogāzīs no saviem troņiem bet pazemīgiem dos žēlastību“. Pie latviešu tautas šie vārdi ir piepildījušies bagātā mērā — Latvija ir tapusi brīva un vienota. Tas ir tautas dēlu nopelns, bet pāri tam stāv Dieva svētība, kas gādāja izdevīgus apstākļus un deva tautai spēkus brīvības cīņām. Un kā senos laikos Dievs sūtīja tautām praviešus un glābējus, kas apveltīti ar Viņa spēku darīja lielus darbus, tā latviešu tautai ir sūtīts glābējs — mūsu ģenialais Vadonis. Pateicoties viņam latviešu tauta ir vienota un vienībā iet pretim laicīgai un garīgai pilnībai. Vadoties no labākiem un vērtīgākiem principiem, viss veidojās, top no jauna un atdzimst. Rodas jauni ideāli un ideālu piepildītāji, nesavtīgs darbs un nesavtīgi darbinieki. Aug un stiprāka kļūst materiālā un garīgā kultūra. Nostiprinās kristīgie tikumi kā: vienlīdzība, brālība, tuvākmīlestība, patiesība un taisnība. Stiprāks kļūst visā latviešu tautā

reliģiskais pasaules uzskats, kas pazīst un atzīst Dievu kā nebeidzamas žēlastības devēju.

No sirds novēlu, lai arī visi lutrinieši nekad nebeigtu slavēt Dieva svētības parādījumus un lūgt žēlīgu tālāku Dieva vadišanu. Bet reizē ar pateicību un lūgšanu visus savus pēkus ziedotu labākas, laimīgākas nākotnes veidošanai. Nepiekust gādāt ne tikai par savu, bet par savu līdzcilvēku, savas draudzes un visas latviešu tautas laimi un labklājību.

Lai Dievs dod spēku mums visiem veidoties un augt un būt vienmēr cienīgiem savas dārgās tēvu zemes miļās Latvijas dēliem un meitām. Dzīvot un kalpot Dievam, tēvijai un līdzcilvēkam.

J. Kangars.

1938. gada maijā
Lutriņu mācītāja mājā.

SATURA RĀDĪTĀJS:

Lpp.

Archibiskapa prof. Dr. T. Grinberga atmiņas	
IEVADS.	
Pirmās ziņas par Lutriņu draudzi	8
1. Baznīca.	
2. Pirmie mācītāji.	
DRAUDZES STĀVOKLIS.	
Draudzes vispārējie apstākļi	11
1. Ģeografiskais stāvoklis.	
2. Robežas.	
3. Draudzes lielums.	
4. Draudzes locekļu skaits.	
Baznīcas grāmatas	17
1. Grāmatu vecums.	
2. Grāmatu valoda.	
Statistika	18
Uzvārdi un vārdi	19
1. Uzvārdi.	
2. Vārdi.	
Baznīca	23
Mācītāja muiža	33
1. Vecums un izcelšanās.	
2. Zemes platība.	
3. Mācītāja dzīvojamā māja.	
4. Saimniecības ēkas.	
Skolas	41
Kapsētas	42
DRAUDZES GARĪGĀ DZĪVE.	
Dievkalpojumi	44
Mācītāji	45
1. Vispārējs apskats.	
2. Mācītāju biografijas un raksturojumi	
Pārējie baznīcas darbinieki	69
1. Baznīcas vecājie.	
2. Pērminderi.	
3. Kesteris.	
4. Baznīcas kalps.	
Ierašas	72
1. Tautu meitas pūrs un kāzas.	
2. Bēru ierašas.	
DRAUDZES SAIMNIECISKĀ DZĪVE.	
Draudzes pārvalde	77
Draudzes ienākumi un izdevumi	78
Mācītāja atalgojums	80
Pārējo baznīcas darbinieku atalgojums	81
1. Kesteris.	
2. Baznīcas kalps.	
Nabagu uzturēšana	81

NO TUMSAS GAISMĀ.
GALA VĀRDS.

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

SAVONA RAILROAD

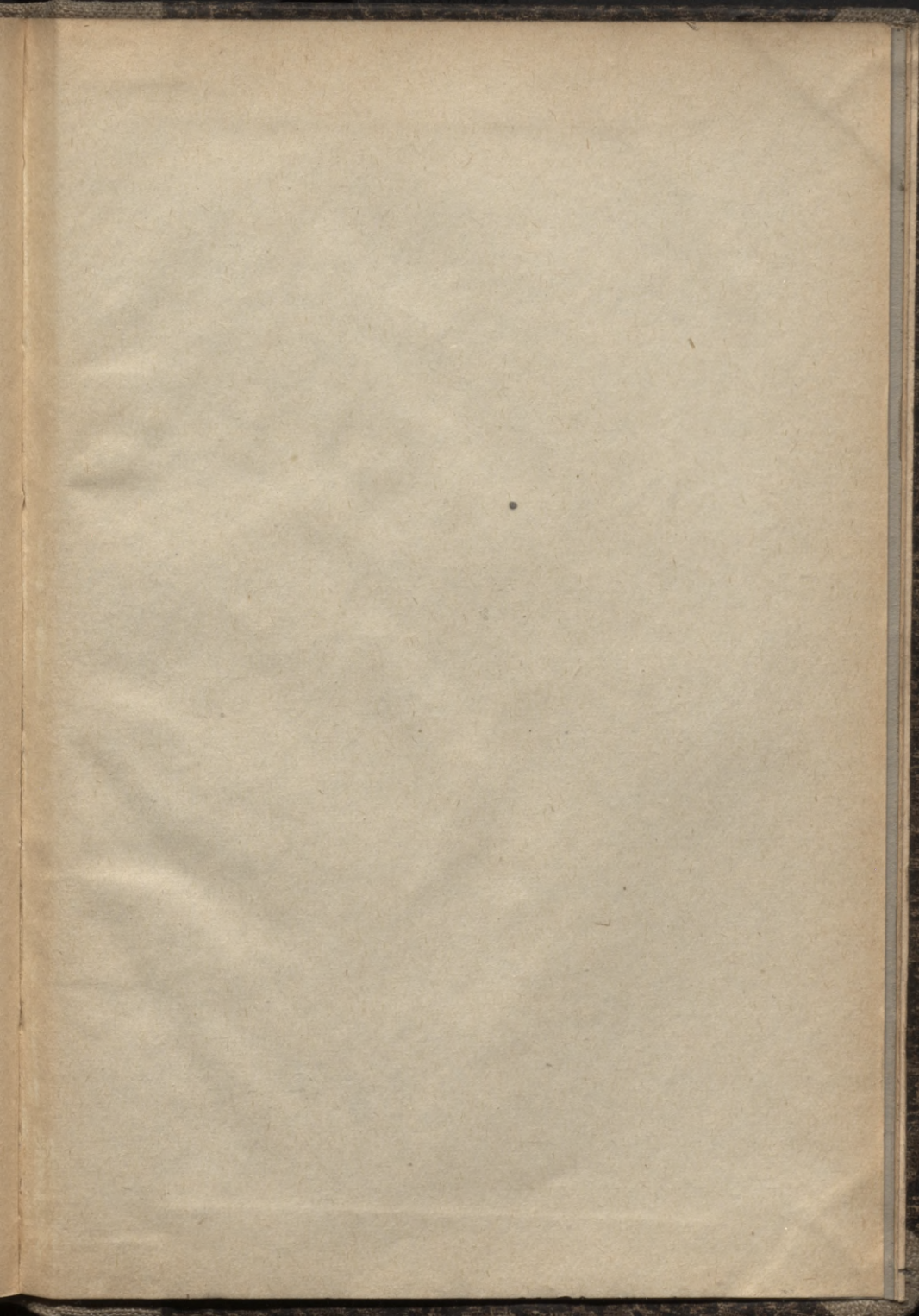
SAVONA RAILROAD

Handwritten mark resembling a stylized 'B' or 'D'.

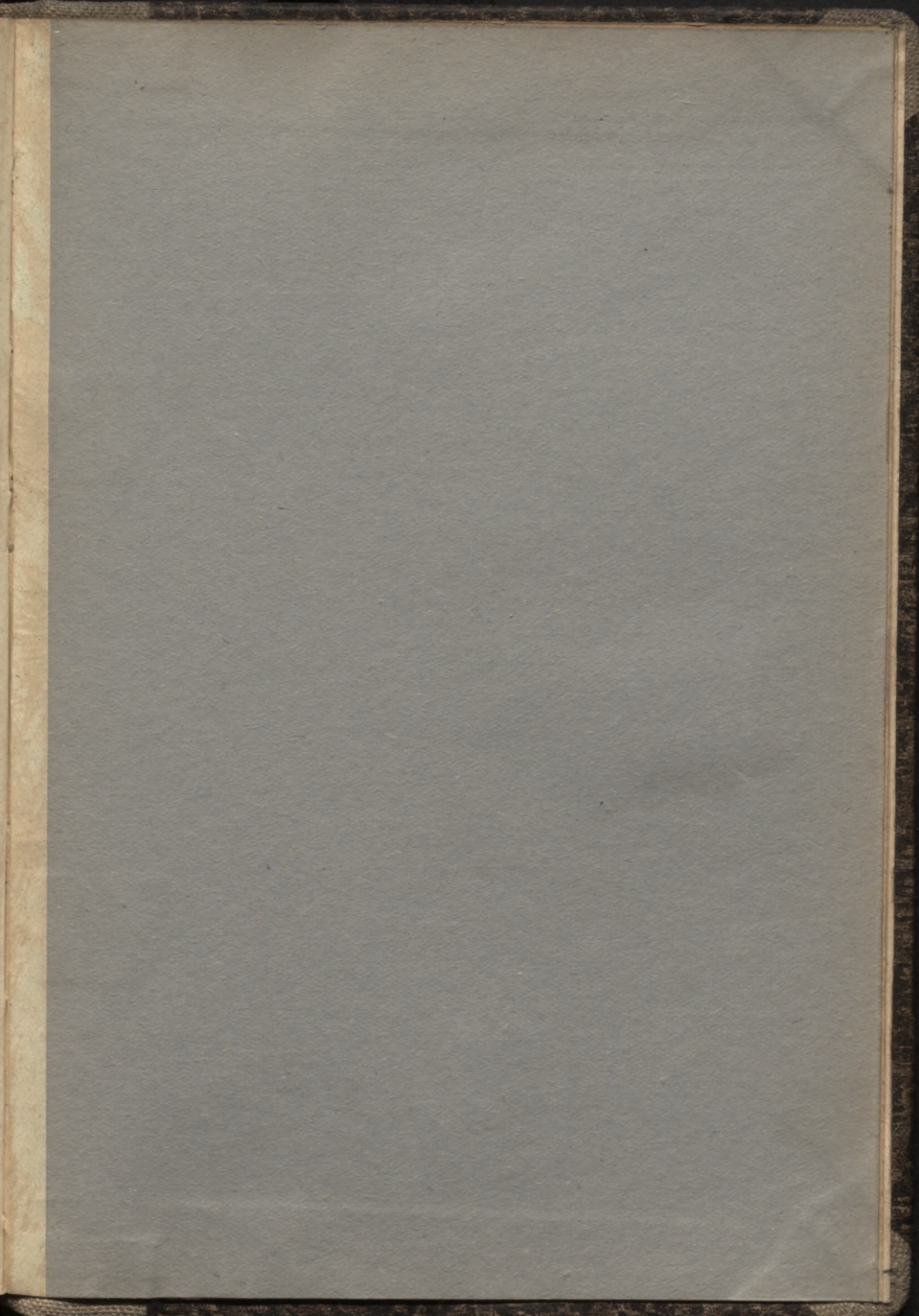
Izlietātie materiāli:

1. Ev.-lut. baznīcas virsvaldes archīva materiāli par Lutriņu draudzi.
2. Valsts archīva materiāli par Lutriņu draudzi.
3. Lutriņu draudzes archīvs.
4. Kurzemes baznīcu chronikas (L. Slokas).
5. Die ewangelisch. Kirchen un Prediger Kurlands (Kallmeijer-Otto).
6. Materialien zur Geschichte und Statistik des Kirchen und Schulwesens der Ew.-Luth. Gemeinden in Russland (E. H. Busch).
7. Egänzungen der Materialien zur Geschichte und Statistik des Kirchen und Schulwesens der Ew.-Luth. Gemeinden in Russland (E. H. Busch).
8. Die Ewangelisch-Lutherischen Gemeinden in Russland (II. Band).
9. Bijušo draudzes mācītāju un viņu pēcnācēju atmiņas.
10. Draudzē uzglabātās tradīcijas, nostāsti un atmiņas.

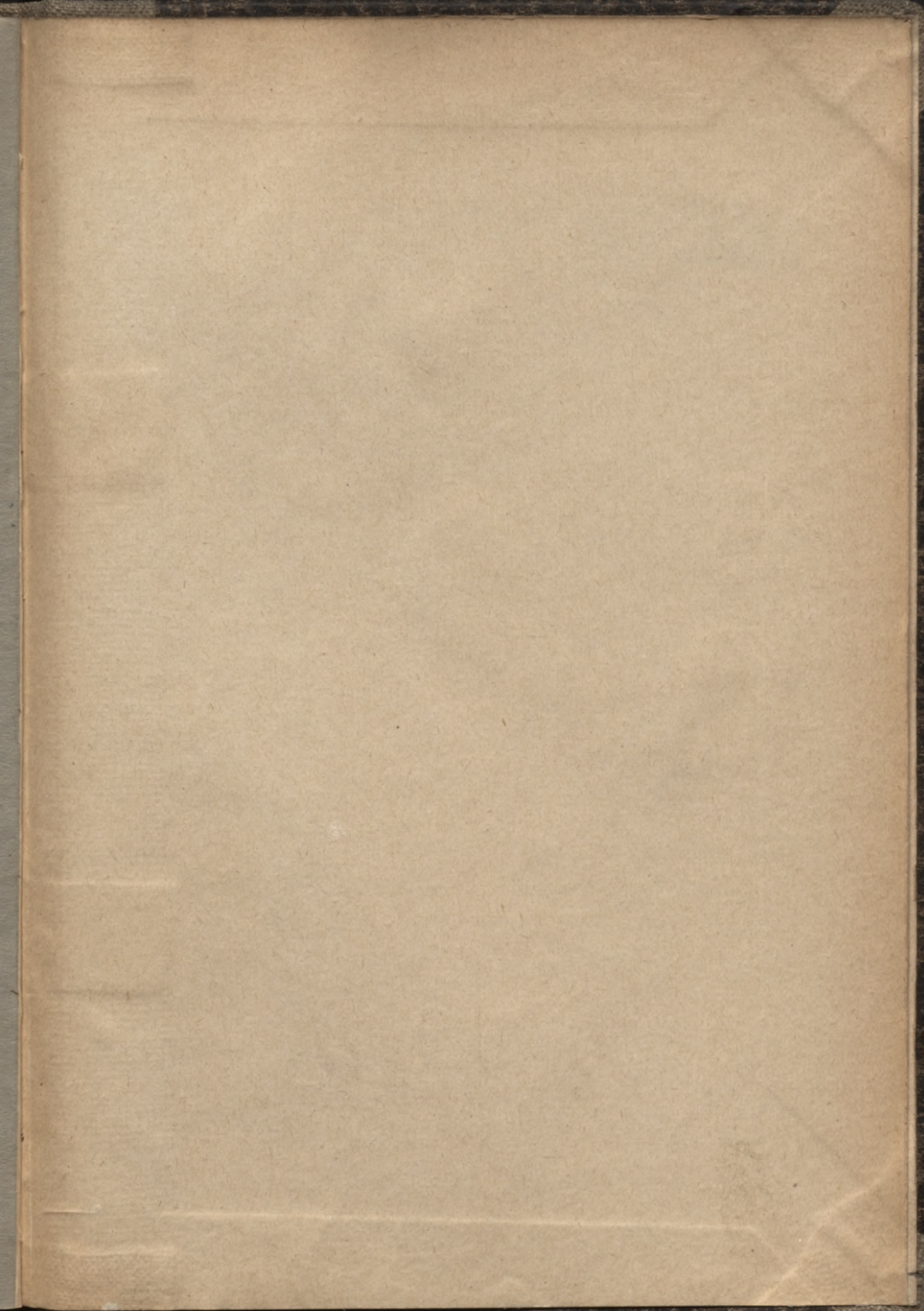
La 2104

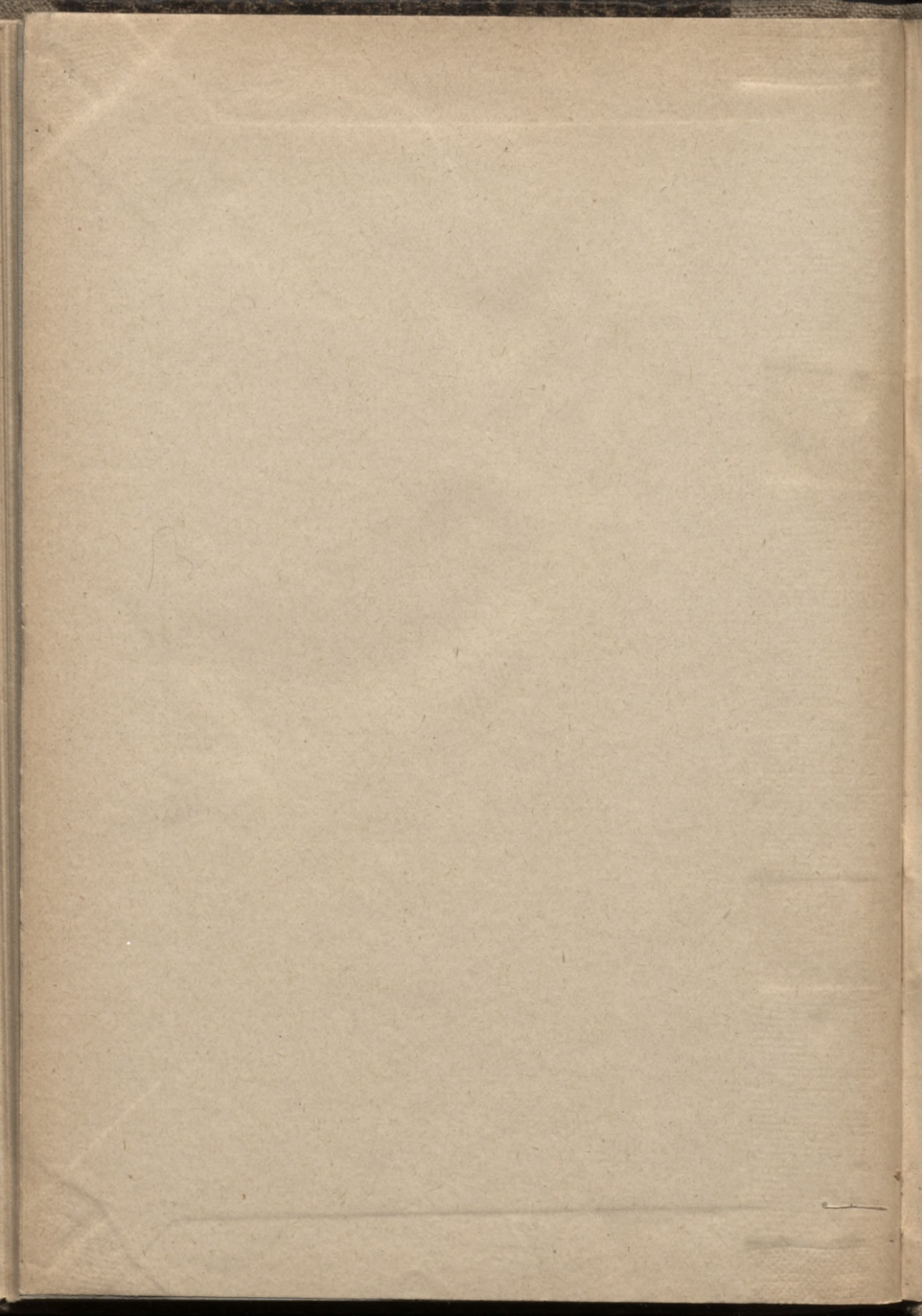

Spiestuve „Saldus Burtnieks”
Saldū, Lielā ielā 6, tālr. 172

23. MAI 1938

La 2104

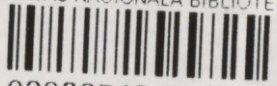

-50

2.7

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0308054943